

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Μετάβαση είναι το «πέραςμα» από μια γνωστή κατάσταση σε μια άλλη, άγνωστη. Οι μεταβάσεις που θα βιώσουν οι μαθητές μας στη διάρκεια της ζωής τους μπορεί ν' αφορούν την προσωπική, εκπαιδευτική, κοινωνική ή επαγγελματική τους ζωή, όπως π.χ. είναι η μετάβαση από το Νηπιαγωγείο στο Δημοτικό (Κίτσαράς, 1991, Ματσαγγούρας, 2003), από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο, η μετάβαση από την παιδική στην εφηβική ηλικία, η μετάβαση από το σχολείο στην αγορά εργασίας (Κακαβούλης, 1993) κτλ.

Ο μαθητής έχει την τάση ν' αντιστέκεται στην αλλαγή, να κλείνεται στο γνωστό και το καθιερωμένο προσπαθώντας να διατηρήσει αυτό που ήδη γνωρίζει καλά και που δεν του δημιουργεί αίσθηση ανασφάλειας και απειλής. Όταν, λοιπόν, αναγκαστεί εκ των πραγμάτων να μεταβεί από κάτι γνωστό σε κάτι άγνωστο –όπως στην περίπτωση της μετάβασης στο Γυμνάσιο- περνάει συνήθως από διάφορα στάδια:

1. Σοκ αλλαγής
2. Διάθεση να παραμείνει στο παλιό.
3. Κατάθλιψη και πτώση αυτοεκτίμησης, αφού συνειδητοποιεί ότι η αλλαγή είναι αναπόφευκτη.
4. Διάθεση παραίτησης και πτώση αυτοεκτίμησης.
5. Αναγκαστικός έλεγχος του καινούργιου.
6. Εσωτερίκευση της εμπειρίας του νέου με αποτέλεσμα θετικότερη αυτοαντίληψη και αυτοεκτίμηση.

Τα συναισθήματα βέβαια που περιγράφονται παραπάνω ποικίλλουν ανάλογα με την προσωπικότητα του μαθητή, το είδος της μετάβασης, τις προηγούμενες εμπειρίες του και δεν ακολουθούν πάντα την παραπάνω σειρά. Για να διανύει ένας μαθητής με σύνεση και ωριμότητα το στάδιο της μετάβασής του στο Γυμνάσιο, είναι σκόπιμο να είναι κατάλληλα προετοιμασμένος και να έχει αναπτύξει κάποιες δεξιότητες: της *ευελιξίας*, της *λήψης αποφάσεων*, της *αναζήτησης και κριτικής ανάγνωσης των πληροφοριών* κ.ά. Κατάλληλη προετοιμασία για τη συγκεκριμένη αλλαγή σημαίνει ότι ο μαθητής μας γνωρίζει και κατανοεί όσα συμβαίνουν γύρω του και μέσα του υιοθετώντας μια κριτική στάση, ώστε να μην προσαρμόζεται άκριτα στις διάφορες καταστάσεις που βιώνει αλλά να τις διερευνά και να δρα έτσι ώστε να τις μεταβάλλει ανάλογα με τις ανάγκες του.

Η μετάβαση από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο είναι μια πολύ σημαντική αλλαγή στη ζωή των μαθητών (Measor & Woods, 1984), που σαν εκπαιδευτικοί δεν θα πρέπει να υποτιμήσουμε. Οι μαθητές μας έχουν βέβαια ζήσει παρόμοιες μεταβάσεις και στο παρελθόν, όταν μετακινήθηκαν από το Νηπιαγωγείο στο Δημοτικό. Η αλλαγή όμως που εξετάζουμε εδώ δεν είναι μια απλή αλλαγή τάξης. Οι δύο βαθμίδες χαρακτηρίζονται από έκδηλες διαφορές, ενώ, ταυτόχρονα, αυτό το μεταβατικό στάδιο συμπίπτει με το πέραςμα από την παιδική ηλικία στην εφηβεία. Είναι γι' αυτό μια ολόκληρη πολύπλοκη διαδικασία (Τσιάντης, 1998), γιατί αφορά στην μετάβαση από την παιδική ηλικία στην εφηβική, από την εξάρτηση στην ανεξαρτησία, από το γνωστό στο άγνωστο, από την πειθαρχία στην αναζήτηση, από τις φιλίες στις σύνθετες σχέσεις κλπ. Οι μαθητές, λοιπόν, της έκτης δημοτικού θα κληθούν να αντιμετωπίσουν αναπτυξιακές, συναισθηματικές και κοινωνικές αλλαγές ενώ παράλληλα υπάρχουν και οι αντικειμενικές διαφορές Δημοτικού-Γυμνασίου

(Κάτσικας, 2009) σε παιδαγωγικά και διοικητικά ζητήματα. Στο Γυμνάσιο αλλάζουν όλα: περισσότεροι εκπαιδευτικοί, πολλά γνωστικά αντικείμενα, περισσότερη δουλειά -σε σχέση με το δημοτικό- στο σπίτι, πολλές εξετάσεις, έμφαση στις γραπτές εργασίες, περισσότερες ευθύνες. Οι απαιτήσεις της νέας εκπαιδευτικής βαθμίδας είναι πολύ μεγαλύτερες από το παρελθόν και είναι απολύτως αναμενόμενο πολλά παιδιά της πρώτης γυμνασίου να εμφανίσουν δυσκολίες προσαρμογής στις νέες συνθήκες, δυσκολίες που μπορούν να διαρκέσουν λίγες μέρες, έναν μήνα ή και σε ολόκληρη τη γυμνασιακή φοίτηση. Σημαντική παράμετρος είναι το γεγονός ότι αυτή η αλλαγή δεν επηρεάζει όλους τους μαθητές με τον ίδιο τρόπο καθώς εμπλέκονται μια σειρά από παράγοντες (διανοητικοί, κοινωνικοί, οργανωτικοί και περιβαλλοντικοί). Τα παιδιά για παράδειγμα που αντιμετώπιζαν δυσκολίες στο δημοτικό (μαθησιακές, ψυχολογικές) είναι περισσότερο φοβισμένα (Levine, 1966) σε σχέση με αυτά που δεν είχαν τέτοιες δυσκολίες. Οι μαθητές φοβούνται για πολλά ζητήματα (Γεωργιάδου κ.ά. 2003) όπως: τους καινούργιους χώρους των γυμνασίων, την επαφή με νέα παιδιά (κυρίως τα μεγαλύτερα), τον φόβο για επιθέσεις, τα νέα (17 στον αριθμό) και δυσκολότερα μαθήματα, τον νέο τρόπο αξιολόγησης, τον τρόπο διδασκαλίας (40λεπτα και 35 λεπτα μαθήματα), τις ποινές (κυρίως τις αποβολές) κ.ά. Η αποτυχημένη μετάβαση συχνά οδηγεί σε μαθησιακές δυσκολίες και παραβατικές συμπεριφορές (Fortin, 2003). Αν μάλιστα παρατηρήσουμε τους παράγοντες επικινδυνότητας για χρήση ουσιών σε συνδυασμό με τη μετάβαση στο γυμνάσιο, οι έρευνες δείχνουν ότι υπάρχει άμεση σύνδεση με την πρόωρη διακοπή του σχολείου (Botvin et al, 1990), την έλλειψη εμπλοκής των μαθητών σε σχολικές δραστηριότητες, την χαμηλή σύνδεση με το σχολείο (Abbott et al, 1998), το ανασφαλές σχολικό κλίμα (Felner et al, 1982), τις συνεχείς σχολικές αποτυχίες (Block et al, 1988).

Σύμφωνα με τους επιστήμονες η μετάβαση από το δημοτικό στο γυμνάσιο περιλαμβάνει τέσσερις φάσεις (Galton, Gray & Ruddock, 2000):

Την προετοιμασία, την μεταφορά, την επαγωγή και την ενσωμάτωση

Η **προετοιμασία** αρχίζει στο Δημοτικό σχολείο, και περιλαμβάνει μια σειρά από δράσεις που αφορούν στο συναισθηματικό και στο γνωστικό τομέα με σκοπό να αναπτύξουν οι μαθητές αντίστοιχα μια σειρά από δεξιότητες (γνωστικές και κοινωνικές). Η **μεταφορά** από τους μαθητές αυτών των δεξιοτήτων και γνώσεων στο Γυμνάσιο τους βοηθούν να γεφυρώσουν τη μια βαθμίδα εκπαίδευσης με την άλλη. Η **επαγωγή** περιγράφει την καθημερινή χρησιμοποίηση και εξέλιξη όλων αυτών των μηχανισμών που έχουν μεταφερθεί από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο. Η επαγωγή θα οδηγήσει στην τελική **ενσωμάτωση**, όπου οι μαθητές αισθάνονται ασφαλείς και σίγουροι για το νέο τους ρόλο στο Γυμνάσιο. Αυτονόητο είναι ότι για κάθε μαθητή η διάρκεια κάθε φάσης διαφέρει, αλλά είναι σίγουρο ότι η καλή προετοιμασία από το δημοτικό (Plowden, 1967) θα φέρει την ενσωμάτωση γρηγορότερα.

Το πέρασμα στο Γυμνάσιο απαιτεί –όπως και όλες οι άλλες αλλαγές στη ζωή των παιδιών- χρόνο, υπομονή και θετική στάση από όλα τα εμπλεκόμενα μέλη. Ο μαθητής για παράδειγμα που εισπράττει απαισιοδοξία από το οικογενειακό του περιβάλλον είναι πιθανότερο να αντιμετωπίσει δυσκολίες σε αυτή τη μετάβαση.

Το ζήτημα έχει απασχολήσει στο παρελθόν τόσο την ελληνική εκπαιδευτική κοινότητα όσο και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ενδεικτικό είναι ότι το 1999 σχεδιάστηκε το

Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα «Curriculum Continuity Links Between Primary and Secondary Education in European Schools» με κύριο στόχο την σύνδεση του αναλυτικού προγράμματος μεταξύ των σταδίων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στα Ευρωπαϊκά σχολεία. Σε Ελλάδα και Κύπρο οι προσπάθειες για σύνδεση της Πρωτοβάθμιας με τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση κράτησαν για περίπου 40 χρόνια χωρίς όμως να έχει γίνει σημαντική πρόοδος προς την κατεύθυνση της γεφύρωσης του χάσματος μεταξύ των δύο βαθμίδων. Αυτό συνέβη γιατί το θέμα έχει προσεγγιστεί κατά ένα αποσπασματικό τρόπο και, αφετέρου, γιατί η δομή του εκπαιδευτικού συστήματος στην Ελλάδα και Κύπρο παραμένει, γενικά, διαχωριστική όσον αφορά την έκφραση και τη διαχείριση των δύο βαθμίδων εκπαίδευσης. Επίσης το ζήτημα της μετάβασης είναι ένα θέμα που απασχολεί τα περισσότερα εκπαιδευτικά συστήματα του κόσμου όπως φανερώνει και η σχετική βιβλιογραφία (Graham & Hill, 2002; McGee et al., 2004).

Στο ζήτημα της μετάβασης εμπλέκονται τρεις ομάδες: οι μαθητές (που καλούνται να διαχειριστούν αποτελεσματικά αυτή τη νέα αλλαγή στη ζωή τους), οι εκπαιδευτικοί (πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, που καλούνται να προετοιμάσουν –οι πρώτοι- και να υποδεχτούν –οι δεύτεροι- αποτελεσματικά τους μαθητές τους) και φυσικά οι γονείς (που πρέπει σε συνεργασία με το σχολείο να συμβάλλουν και αυτοί στην ομαλή μετάβαση). Οι τελευταίοι ανησυχούν και αυτοί για το ζήτημα της μετάβασης: για τους βαθμούς κυρίως των παιδιών τους, τις επιρροές από μεγαλύτερα παιδιά, τις καταλήψεις και την εφηβεία που ήδη βιώνουν στο δημοτικό. Συχνά η στάση τους καθορίζεται από την εμπειρία που απέκτησαν από μικρότερα παιδιά τους, χωρίς αυτή η εμπειρία να αποτελεί εξ ορισμού θετική παράμετρο. Είναι δεδομένο ότι η στάση τους μπορεί να συμβάλλει καθοριστικά στην ομαλή ή μη ομαλή μετάβαση των παιδιών τους (Vygotsky, 1978).

Οι εκπαιδευτικοί από την άλλη της έκτης τάξης υιοθετούν συγκεκριμένες τακτικές που θεωρούν ότι προετοιμάζουν καλύτερα τους μαθητές τους για το γυμνάσιο: πολλοί για παράδειγμα οργανώνουν την αξιολόγηση των μαθητών με μεθόδους που επικρατούν στο γυμνάσιο και γίνονται αυστηρότεροι κατά την αντιμετώπιση θεμάτων πειθαρχίας και συνέπειας των μαθητών τους. Οι καθηγητές της πρώτης γυμνασίου συνειδητοποιούν την ανάγκη να δώσουν χρόνο προσαρμογής στους νέους μαθητές. Όμως συνήθως ο χρόνος αυτός είναι πολύ μικρός δεδομένου ότι η τεράστια ύλη πιέζει και οι απαιτήσεις των πολλών γνωστικών αντικειμένων που στριμώχνονται στα 40λεπτα μαθήματα αυξάνονται όσο προχωρά η σχολική χρονιά. Σε ένα τέτοιο πλαίσιο η συναισθηματική ενδυνάμωση των μαθητών της πρώτης παραμερίζεται γρήγορα για να δώσει τη θέση της στην «παράδοση» και την «εξέταση».

Τα ζητήματα της μετάβασης αφορούν πέντε περιοχές: 1. Την **εγγραφή** στο γυμνάσιο (που γίνεται αυτόματα από τον διευθυντή του δημοτικού σχολείου) στο οποίο η φοίτηση είναι υποχρεωτική, 2. Το **αναλυτικό πρόγραμμα** του γυμνασίου που είναι αναρτημένο στον κόμβο του πρώην Παιδαγωγικού Ινστιτούτου (<http://www.pi-schools.gr/programs/deppls/>) όπως και όλα τα **διδασκτικά εγχειρίδια** για όλα τα διδασκτικά αντικείμενα (μαθήματα) του γυμνασίου (<http://www.pi-schools.gr/gymnasio/>). Εδώ οι μαθητές καλούνται να διαχειριστούν πολλές αλλαγές: για παράδειγμα, υπάρχουν τέσσερα διαφορετικά μαθήματα για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας από τα οποία δύο αφορούν τη διδασκαλία της

αρχαίας ελληνικής γλώσσας, στο πρωτότυπο και σε μετάφραση. Η ορολογία για μαθήματα όπως η βιολογία, η γεωγραφία και η ιστορία είναι σε γενικές γραμμές κοινή για το δημοτικό και το γυμνάσιο, αλλά στο γυμνάσιο η διατύπωση είναι πιο πολύπλοκη για να αποδώσει επιστημονικώς πιο ορθά το περιεχόμενο. Ακόμη νέοι όροι εισάγονται με σκοπό να προσδιοριστούν νέες έννοιες. Ακόμη και η εικόνα και το σκίτσο που υπάρχουν στα βιβλία απαιτούν πιο απαιτητική αποκωδικοποίηση. 3. Η **διδακτική μεθοδολογία** που υιοθετείται στο γυμνάσιο είναι πιο φορμαλιστική από αυτή που χρησιμοποιείται από τους δασκάλους στο δημοτικό και ευνοεί την απομνημόνευση παρά το ότι τα νέα προγράμματα και τα εγχειρίδια παροτρύνουν ομαδοσυνεργατικές και «εποικοδομιστικές» πρακτικές. Οι κατ'οίκον εργασίες απαιτούν περισσότερο χρόνο και αρκετές φορές τη βοήθεια των γονιών. Τις παραμονές για παράδειγμα των γραπτών τεστ οι οικογένειες κινούνται σε υψηλά επίπεδα άγχους με πολλές ώρες προετοιμασίας και επαναλήψεων. 4. Στο δημοτικό εκτός από τον βασικό δάσκαλο της τάξης διδάσκουν **εκπαιδευτικοί** ειδικοτήτων (Αγγλικής γλώσσας, Μουσικής, Φυσικής Αγωγής, Εικαστικών) και πιθανόν συμπληρώνει το ωράριό του με ένα δίωρο μάθημα, συνήθως Θρησκευτικά, κάποιος άλλος εκπαιδευτικός. Στο γυμνάσιο ο αριθμός αυτός διπλασιάζεται ή τριπλασιάζεται. Πολλοί εκπαιδευτικοί και φυσικά πολλές παιδαγωγικές προσεγγίσεις. Παράλληλα επιβάλλονται ποινές στους μαθητές που παραβιάζουν τους κανονισμούς λειτουργίας του σχολείου. 5. Ο μαθητής στο γυμνάσιο καλείται να παίξει νέους κοινωνικούς **ρόλους** στην τάξη, στην αυλή, στην ομάδα εργασίας, στην καθημερινή του ζωή. Η πορεία προς τη μάθηση είναι πιο προσωπική και μοναχική σε σχέση με το δημοτικό και ο ανταγωνισμός πολύ πιο έντονος.

Το υλικό που υπάρχει σε αυτόν τον οδηγό αποσκοπεί στην ανάπτυξη στάσεων και δεξιοτήτων που μπορούν να καλλιεργηθούν στη διάρκεια της έκτης δημοτικού και οι οποίες θα υποστηρίξουν τους μαθητές ώστε να βιώσουν ήπια τη μετάβαση στο Γυμνάσιο. Οι δράσεις αυτές μπορούν να έχουν αποτελέσματα σε ένα περιβάλλον καλής επικοινωνίας μεταξύ των εμπλεκόμενων, μαθητών, γονέων, δασκάλων και καθηγητών. Η καλλιέργεια των στάσεων αυτών δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο στα σχολεία αλλά να επεκτείνεται και στην οικογένεια. Παράλληλα με τις δράσεις μέσα στην σχολική τάξη, παροτρύνονται οι εκπαιδευτικοί να οργανώσουν πριν την περίοδο των γυμνασιακών εξετάσεων: επισκέψεις των παιδιών του δημοτικού στο γυμνάσιο, ξενάγηση στους χώρους, ενημέρωση από καθηγητή ή τον γυμνασιάρχη για τα μαθήματα του γυμνασίου, τις απουσίες, τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των παιδιών. Ακόμη οι μαθητές της έκτης δημοτικού μπορούν να παρακολουθήσουν ένα μάθημα διδασκαλίας αρχαίων ελληνικών ή μαθηματικών. Ο δάσκαλος της έκτης τάξης μαζί με έναν ή περισσότερους καθηγητές μπορούν να οργανώσουν μια συνάντηση των γονέων της έκτης τάξης για να λύσουν απορίες απαντώντας σε ερωτήσεις που αφορούν στη φοίτηση των παιδιών στο γυμνάσιο και την προετοιμασία που χρειάζεται για αυτό το σκοπό. Το πρόγραμμα μπορεί να επεκταθεί στο επόμενο σχολικό έτος, όταν τα παιδιά είναι στο γυμνάσιο κατά τις πρώτες εβδομάδες φοίτησης και μπορεί να περιλαμβάνει: υποδοχή μαθητών και γονέων από το γυμνασιάρχη και καθηγητές, ανάπτυξη της φιλοσοφίας και των αρχών του σχολείου, οδηγίες και απαντήσεις στις ερωτήσεις μαθητών και γονέων, ξεναγήσεις και ενημέρωση για μια σειρά ζητημάτων που αφορούν στο κυλικείο, τις εκδρομές, τις απουσίες, τις εκπαιδευτικές επισκέψεις κλπ.

Τα χαρακτηριστικά, λοιπόν, μιας επιτυχημένης μετάβασης περιλαμβάνουν:

1. Συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.
2. Γνωριμία και επαφή των τελειόφοιτων μαθητών του Δημοτικού με το Γυμνάσιο που θα τους υποδεχθεί.
3. Εμπλοκή των γονιών στη διαδικασία μετάβασης.
4. Έγκυρη ενημέρωση των μαθητών του Δημοτικού για τις προκλήσεις του Γυμνασίου.
5. Εξασφάλιση εξατομικευμένων πληροφοριών για τους νέους μαθητές του Γυμνασίου.
6. Οργάνωση συστήματος στήριξης για παιδιά με ειδικές ανάγκες, για παιδιά με λειτουργικό αναλφαβητισμό αλλά και για παιδιά με διαφορετική εθνική καταγωγή (Διαπολιτισμική Εκπαίδευση).

Βιβλιογραφία

Abbot, R., Julie O' Donnell, J., Hawkins, K., Kosterman, R. (1998). Changing Teaching Practices to Promote Achievement and Bonding to School. *American Journal of Orthopsychiatry*, 68(4), 542-552.

Bloch, J., Keyes, S. (1988). Longitudinally foretelling drug usage in adolescence: Early childhood personality and environmental precursors. *Child Development*, 59, 336-455.

Botvin, G., Baker, E., Dusenbury, L., Tortu, S., Botvin, E. (1990). Preventing Adolescent Drug Abuse Through a Multimodal Cognitive-Behavioral Approach: Results of a 3-Year Study, *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 58(4), 437-446.

Γεωργιάδου, Β., Μαρκόπουλος, Χ., Πόταρη, Δ. & Σπηλιωτοπούλου, Β. (2003). Ζητήματα που αφορούν τη μετάβαση από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο σχετικά με τη διδασκαλία των μαθηματικών. *Πρακτικά του 20ου Πανελληνίου συνεδρίου Μαθηματικής παιδείας της Ε.Μ.Ε.*, Βέροια.

Galton, M., Gray, J., & Ruddock, J. (2000). *Transfer and Transitions in the Middle years of schooling (7-14): Continuities and Discontinuities in Learning*. Norwich: DfES publications.

Graham, C., & Hill, M. (2002). *The Transition to Secondary School*. Glasgow Centre for the Child & Society: University of Glasgow.

Κάτσικας, Χ. (2009). *Ο φόβος του πρωτάρη στο Γυμνάσιο*. Εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ», 11-11,2009.

Κιτσαράς Γ. (1991). *Εισαγωγή στην προσχολική παιδαγωγική*. Αθήνα: Παπαζήσης.

Felner, R., Primavera, J., Cause, A. (1982). Primary prevention during school transitions: Social support and environmental structure. *American Journal of Community Psychology*, 10, 227-240.

Fortin, L. (2003). Students Antisocial and Aggressive Behavior: development and prediction. *Journal of Educational Administration*, 41(6), 669-688.

Levine, M. (1966). Residential change and school adjustment. *Community Mental Health Journal*, 2(1).

Ματσαγγούρας Η. (2003). *Η σχολική τάξη*. Αθήνα: Γρηγόρη.

Measor, L. & Woods, Σ. (1984). *Changing Schools*. London: Milton Keynes: Open University Press.

McGee, C., Ward, R., Gibbons, J & Harlow, A. (2004). *Transition to Secondary School: A Literature Review*. Hamilton: The University of Waikato.

Plowden, B. (1967). *Children in their Primary Schools*. (Vols. 1 and 2). London: HMSO.

Τσιάντης, Ι. (1998). *Βασική Παιδοψυχιατρική-Εφηβεία*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Vygotsky, L.S. (1978). *Mind and society: The development of higher mental processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (1998). Προώθηση της Εννιάχρονης Εκπαίδευσης *Εγκύκλιος προς του Διευθυντές Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης*.

Ψάλτης, Ι. (2008). *Η Μετάβαση από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο*. Αθήνα: Πάργα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1.ΥΠΟΔΥΟΜΑΙ ΜΙΑ ΦΡΑΣΗ

1.Οι μαθητές επαναλαμβάνουν σε όποιον τόνο θέλουν μια φράση που προτείνει ο/η εκπαιδευτικός. Προσπαθούν να είναι πειστικοί. Προσέχουν τις εκφράσεις του προσώπου τους και τη στάση του σώματός τους.

Παραδείγματα:

- Πάρε το βιβλίο σου και σήκω στον πίνακα.
 - Δεν είμαι έτοιμος να γράψω το σημερινό διαγώνισμα.
 - Μη μιλάς την ώρα του μαθήματος! Θα βγεις έξω!
 - Ετοίμασε την τσάντα σου γι' αύριο και πήγαινε για ύπνο.
 - Κύριε, δείτε την εργασία μου.
 - Μάζεψε τις μπάλες και βάλτε στην αποθήκη του γυμναστηρίου.
- Κλπ

2.Στη συνέχεια το παιχνίδι γίνεται πιο σύνθετο. Η τάξη χωρίζεται σε ζευγάρια. Ο/η εκπαιδευτικός ανακοινώνει ότι θα υπαγορεύσει κάποιες φράσεις και τα ζευγάρια εναλλάξ καλούνται να τις υποδυθούν με 4 διαφορετικούς τρόπους.

- ζητώ κάτι ευγενικά αλλά δειλά
- ζητώ κάτι διεκδικητικά αλλά ευγενικά
- ζητώ κάτι διεκδικητικά και ψυχρά
- ζητώ κάτι αυστηρά και με αγένεια

Οι φράσεις που θα υποδυθούν τα ζευγάρια πρέπει να αφορούν τη σχολική ζωή και μπορεί να είναι δικής τους επιλογής. Για παράδειγμα «Δώσε μου την μπάλα μου», «Πήγαινε στη θέση σου» κλπ

3. Τέτοιου είδους δραστηριότητες μπορούν να εμπλουτιστούν και με κάθε λογής αυτοσχεδιασμούς για ένα, δύο ή περισσότερα πρόσωπα. Παραθέτουμε παραδείγματα τέτοιων αυτοσχεδιασμών:

(για ένα πρόσωπο)

- Το ξυπνητήρι δε χτύπησε και θα αργήσω στην πρωινή προσευχή.
- Μόλις ανακάλυψα ότι κάποιος συμμαθητής μου έψαξε την τσάντα μου.
- Μιλώ στον εαυτό μου την ώρα που ετοιμάζω την τσάντα μου.

- Ακούω την πρωινή προσευχή στο σχολείο.

(για δύο πρόσωπα)

-είναι η πρώτη μου μέρα στο καινούργιο μου σχολείο και ένα παιδί με πλησιάζει με φιλική διάθεση

-δίνω τον έλεγχο του τριμήνου στον πατέρα μου (έχω κακούς βαθμούς)

-δύο φίλοι παίζουν ένα έντονο παιχνίδι σκάκι

-στην ουρά του σχολικού κυλικείου δύο μαθητές αλληλοκατηγορούνται για τη σειρά τους

κλπ

2.ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Στους μαθητές δίνονται κείμενα όπου εκφράζονται προβληματισμοί και σκέψεις για τη σχολική ζωή. Τα κείμενα διαβάζονται αρχικά στην τάξη και στη συνέχεια οι μαθητές σε ομάδες τα μελετούν και συμπληρώνουν τα αντίστοιχα χωρία.

Ακολουθεί το φύλλο εργασίας για τις ομάδες.

Ομάδα συνεργασίας

Μελετήστε τα κείμενα που σας δόθηκαν, συζητήστε μεταξύ σας και συμπληρώστε στα τετράγωνα που ακολουθούν τις απόψεις που εκφράζονται για:

Τα αίτια των αρνητικών συναισθημάτων που γεννά η σχολική ζωή

Τις συνέπειες από τα αρνητικά συναισθήματα

Τους χαρακτήρες των μαθητών που αισθάνονται έτσι

**Τους τρόπους με τους οποίους οι μαθητές αντιμετώπισαν
αυτά τα συναισθήματα**

ΚΕΙΜΕΝΑ

Στο κείμενο που ακολουθεί, ο συγγραφέας Νίκος Καζαντζάκης θυμάται με συγκίνηση τον πρώτο καιρό που πήγε στο Δημοτικό και ιδιαίτερα την πρώτη πρώτη μέρα, που ο πατέρας του κρατώντας τον από το χέρι τον οδήγησε στο σχολείο και τον παράδωσε στο δάσκαλο.

«Η μητέρα μου είχε δώσει ένα κλωνί βασιλικό, να τον μυρίζουμε, λέει, να παίρνω κουράγιο, και μου κρέμασε το χρυσό σταυρουλάκι της βάφτισής μου στο λαιμό.

-Με την ευχή του Θεού και με την ευχή μου... μουρμούρισε και με κοίταξε με καμάρι.

Ήμουν σαν ένα μικρό καταστολισμένο σφαγάρι και ένιωθα μέσα μου περφάνια και φόβο. Μα το χέρι μου ήταν σφηνωμένο βαθιά μέσα στη φούχτα του πατέρα μου κι αντρείευόμουν. Ο πατέρας μου έσκυψε, άγγιξε τα μαλλιά μου, με χάδεψε. Τινάχτηκα. Ποτέ δε θυμόμουν να μ' έχει χαδέψει. Σήκωσα τα μάτια και τον κοίταξα τρομαγμένος. Είδε πως τρόμαξα, τράβηξε πίσω το χέρι του:

-Εδώ θα μάθεις γράμματα, είπε, θα γίνεις άνθρωπος. Κάμε το σταυρό σου.

Ο δάσκαλος πρόβαλε στο κατώφλι. Κρατούσε μια μακριά βίτσα και μου φάνηκε άγριος, με μεγάλα δόντια, και κάρφωσα τα μάτια μου στην κορφή του κεφαλιού του να δω αν έχει κέρατα, μα δεν είδα, γιατί φορούσε καπέλο.

-Ετούτος είναι ο γιος μου, του 'πε ο πατέρας μου.

Ξέμπλεξε το χέρι μου από τη φούχτα του και με παράδωσε στο δάσκαλο.

-Το κρέας δικό σου, του 'πε, τα κόκαλα δικά μου. Μην τον λυπάσαι, δέρνε τον, κάμε τον άνθρωπο.

-Έγνοια σου, καπετάν Μιχάλη. Έχω εδώ το εργαλείο που κάνει τους ανθρώπους, είπε ο δάσκαλος και έδειξε τη βίτσα.»

Νίκος Καζαντζάκης, Δημοτικό σχολείο

«Εκείνο το δειλινό είχαμε αριθμητική. Μα πού, εμένα ο νους μου δε σάλευε από την εφεύρεσή μου. Καμιά προσοχή στο μάθημα. Δεν έβλεπα την ώρα να νυχτώσει, για να γυρίσει η μητέρα μου να της «πετσώσω τα τσαρούχια».

Ο δάσκαλός μου, φαίνεται, θα με κατάλαβε πως αλλού ήμουν κι αλλού είχα το νου μου. Εύκολο πράμα αυτό. Γι' αυτό παιδιά, σας συμβουλεύω να 'χετε πάντα το νου σας στο μάθημα, γιατί με το αντίθετο και ζημιώνεστε, μα και χωρίς άλλο θα σας πιάσει ο δάσκαλός σας και δεν είναι καθόλου όμορφη μια επίπληξη.

Φαίνεται, που λέτε, πως θα με κατάλαβε ο δάσκαλος και με ρώτησε ξαφνικά –σαν τώρα το θυμούμαι:

-Οκτώ συν εξ, Παπαχαρίση;

-Είκοσι δύο! Απάντησα εγώ δυνατά δυνατά και μ' άλλη χαρά τώρα, γιατί θα 'παιρνα και καλό βαθμό για την ωραία μου απάντηση. Μα η επίπληξη του δασκάλου: «τον κακό σου τον καιρό, πρόσεχε, δεν έχεις το νου σου εδώ», και τα χάχανα των συμμαθητών μου μ' έβγαλαν από την απατηλή ελπίδα του καλού βαθμού που πρόσμενα.

Ντροπιασμένος από την επίπληξη του δασκάλου κι από τα γέλια των συμμαθητών μου, και λυπημένος μήπως μου βάλει ο δάσκαλος κακό βαθμό, έσκυφα το κεφάλι.»

Αθανάσιος Χ. Παπαχαρίσης, Παιδικοί καημοί και πασχαλινή χαρά

«Όταν ήμουν μαθητής στο αλληλοδιδασκτικό σχολείο της πατρίδας μου, είχα ιδιαίτερη αδυναμία στη μηλιά- δεν εννοώ τη Μηλιά, τη θυγατέρα του γείτονά μου, αλλά τη γλυκομηλιά, το δέντρο που στόλιζε τον κήπο μας....

Όταν έφεραν στο χωριό μας καινούριο δάσκαλο, έλπισα μέσα μου ότι θα μάθαινα πια τι πράγμα είναι η μηλιά. Γιατί, πριν ακόμα φτάσει ο φραγκοφορεμένος εκείνος κύριος στο χωριό μας, διαδόθηκε ανάμεσα στα παιδιά ότι ήταν πολύ καλύτερος από τον παλιό και ότι τα ήξερε όλα «περιγραμμάτου».....

Μόλις ήρθε και διάβασε τα ονόματά μας από τον κατάλογο, αμέσως βρήκε ότι ήταν όλα εσφαλμένα και ότι ο προηγούμενος δάσκαλος ήταν χαϊβάνι. Πήρε λοιπόν το κοντύλι και άρχισε να μας διορθώνει τα ονόματα:

-Πώς σε λένε εσένα;

-Θόδωρο Μπεράτογλου.

-Όχι, βρε χαϊβάνι! Θουκυδίδη σε λένουν. Θουκυδίδη Μπεράτογλου.....

... αγγαρεμένος κι εγώ, βρέθηκε με το δάσκαλό μου μπροστά στη μηλιά:

-Τι πράγμα είν' αυτό το δέντρο, δάσκαλε; Τον ρώτησα δείχνοντάς του με το δάχτυλο.

-Μηλέα, αποκρίθηκε εκείνος.

-Όχι, απάντησα εγώ, δεν το ξέρεις! Αυτό 'ν' μηλιά!

Ήταν η κακή ώρα που το είπα. Γιατί από τότε άρχισαν τα βάσανά μου μ' αυτό τον δάσκαλο...

-Πες πως το λένε μηλέα!!! Κραύγαζε έξαλλος, κρατώντας με από το αυτί και δείχνοντας το δέντρο.»

Γεώργιος Βιζυηνός

Η Αστραδενή αφήνει το νησί της, τη Σύμη, και έρχεται με την οικογένειά της στην Αθήνα. Το απόσπασμα που ακολουθεί αφορά τις πρώτες μέρες στο καινούργιο της σχολείο όπου αισθάνεται μόνη και αποξενωμένη.

«Ωραία! Λοιπόν, αυτή είναι η τάξη μου! Η Ε3!... Πρέπει να βάλω κάποιο σημάδι για να τη βρίσκω. Καλά θα δω... γιατί ο κύριος ανοίγει μια πόρτα... Με σπρώχνει απαλά μέσα...

Πρώτα είδα την κυρία μας. Τη δασκάλα μας. Δεν ξέρω αν είναι νέα ή μεγάλη. Έχει μαζεμένα τα μαλλιά της σφιχτό κότσο και φοράει γυαλιά.

-Τι συμβαίνει κύριε Γιώργο;

-Μια καινούργια μαθήτρια, δεσποινίς.

-Στη δική μου τάξη βρήκανε να τη βάλουνε... Έχουμε κιόλας 62 παιδιά. Τέλος πάντων. Ευχαριστώ κύριε Γιώργο.

Στεκόμουνα κάπου κοντά στην έδρα. Κοίταξα την τάξη....

-Βρες μια θέση και κάτσε, μου 'πε η κυρία.

Εκεί στη δεύτερη σειρά στο τρίτο θρανίο κάθονται δύο κορίτσια. Συμπαθητικά μου φαίνονται. Προχωρώ προς τα εκεί. Όταν φτάνω όμως.... Έχουν κάτσει στις δυο άκρες του θρανίου και κάνουν ότι δε με βλέπουν. Τι να κάνω τώρα;....

Αναστενάζω. Έχει και παρακάτω θρανίο με άδεια θέση. Πάω για κει.

Κάθονται ένα αγόρι κι ένα κορίτσι. Όταν φτάνω έχουν πιάσει και αυτοί τις άκρες... Κοιτάω γύρω μου. Τι να κάνω; Ακούω και κάτι γέλια...

-Ακόμα να καθίσεις; Ρωτάει από την έδρα της η κυρία.....

-Λοιπόν, είπε αυτή και άνοιξε ένα πράσινο τετράδιο, για σήκω εσύ, η καινούργια, και πες μου τ' όνομά σου.

-Αστραδενή Χατζηπέτρου

(ακολουθεί μια τεράστια συζήτηση για το όνομά της γεμάτη σχόλια και ειρωνεία)

-Αστερόπη, κυρία! Φώναξα, αυτό είναι το όνομά μου.

-Πρόσεξε, γιατί δε θα τα πάμε καλά εμείς οι δυο! Ουρανία θα σε φωνάζω. Αυτό είναι όνομα της εκκλησίας μας.

Μια μέρα, κάτι κορίτσια μου τραγουδούσανε ένα πειραχτικό τραγούδι: «Αστερία, Αστερία, είσαι μια μικρή κυρία». Τις πλάκωσα στο ξύλο. Με νευριάσανε... Καθόμουν στη γωνιά μου και έτρωγα το κουλούρι και αυτές εκεί: «Αστερία και Αστερία...». Στην αρχή έκανα ότι δεν καταλάβαινα, μετά... άνθρωπος είμαι κι εγώ... τις βούτηξα απ' τα μαλλιά –τις δύο- και τις έφερα κάτω...»

Ευγενία Φακίνου, Η Αστραδενή στο νέο σχολείο της.

3.Ο ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΣ ΑΜΥΝΤΙΚΟΣ ΜΟΥ ΧΩΡΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

1.Ζητούμε από τους μαθητές να θυμηθούνε κάποια στιγμή που βρέθηκαν σε λεωφορείο ή άλλο μέσο μεταφοράς όρθιοι ανάμεσα σε άλλους όρθιους επιβάτες. Είναι μια περίπτωση που ο ζωτικός μας χώρος περιορίζεται. Άλλες φορές είμαστε ανεκτικοί και άλλες φορές φτάνει μια απλή πίεση στην πλάτη για να θεωρήσουμε ότι υπήρξε κάποια κατάχρηση και εκδηλώνουμε με ένα βλέμμα, μια κίνηση είτε με τη φωνή μας τη δυσαρέσκεια για το γεγονός αυτό. Την ίδια στιγμή όμως που δε δεχόμαστε το άγγιγμα ενός ξένου στο μετρό ή στο λεωφορείο ή στην ουρά για το κυλικείο του σχολείου, μπορούμε να ανεχθούμε ένα γερό χτύπημα στην πλάτη από έναν καλό μας φίλο. Είναι σημαντικό λοιπόν να καταλάβουμε ότι όλοι έχουμε το δικαίωμα να διατηρούμε έναν προσωπικό ζωτικό χώρο και να τον μεγαλώνουμε ή να τον μικραίνουμε ανάλογα με τη διάθεσή μας ή τα πρόσωπα που μας περιτριγυρίζουν.

2.Ζητούμε από τους μαθητές να σκεφτούν ανάλογες περιπτώσεις που ο σεβασμός προς το ζωτικό μας χώρο (στο σχολείο) είναι απαραίτησή μας από αυτούς που βρίσκονται κοντά μας. Τους εκπαιδευτικούς μας, τους φίλους μας, τους γονείς μας, τους συμμαθητές μας. Τους ζητούμε να σκεφτούν περιπτώσεις που ο ζωτικός μας χώρος μεγαλώνει ή μικραίνει ανάλογα με την κατάσταση. Η τάξη χωρίζεται σε ζευγάρια και συζητά γι' αυτές τις περιστάσεις. Για παράδειγμα:

- το δωμάτιό μου είναι κομμάτι του ζωτικού μου χώρου
- οι σκέψεις που γράφω στο ημερολόγιό μου δεν είναι προσιτές σε όσους δεν έχουν την άδειά μου
- δεν θα επιτρέψω σε κάποιον να με δει την ώρα που γδύνομαι στο γυμναστήριο του Γυμνασίου από την κλειδαρότρυπα (αλλά θα το κάνω με άνεση μπροστά στο γιατρό μου)
- αν κάποιος άγνωστος κολλήσει πίσω μου την ώρα που περπατώ στο δρόμο θα εκνευριστώ (θα το ανεχτώ όμως στην ουρά του κυλικείου)
- αν κάποιος που δεν είναι φίλος μου με σταματήσει στη μέση της αυλής του σχολείου για να με κοιτάξει βαθιά μέσα στα μάτια θα αισθανθώ άβολα, αλλά θα επιτρέψω στους γονείς μου να το κάνουν, κλπ.
- αν κάποιος άγνωστος μου μιλήσει απρεπώς στο Facebook ή στο Twitter, θα σταματήσω κάθε επικοινωνία μαζί του και θα ενημερώσω έναν ενήλικα γι' αυτό (στην οικογένειά μου ή στο σχολείο μου)

3.Στην ολομέλεια της τάξης συζητούμε για τις περιστάσεις που καταγράφηκαν στα ζευγάρια. Πώς αντιδράμε όταν κάποιος παραβιάζει το ζωτικό μας χώρο; Παραβιάζουμε εμείς ποτέ το ζωτικό χώρο των άλλων;

4.ΤΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ ΦΑΟΥΛ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

1.Αν παρατηρήσει κανείς τη σχολική καθημερινότητα θα δει πως μαθητές και εκπαιδευτικοί συχνά επιλέγουν όχι και τόσο δημιουργικές συμπεριφορές. Η δραστηριότητα αυτή περιλαμβάνει κάποιες φανταστικές σκηνές από το χώρο του σχολείου όπου οι δύο πλευρές εκδηλώνουν αποτυχημένους ή επιτυχημένους τρόπους λεκτικής προσέγγισης. Οι μαθητές καλούνται να εντοπίσουν τις λάθος ή τις σωστές λεκτικές επιλογές και στην περίπτωση των λάθος επιλογών να προτείνουν εναλλακτικές διατυπώσεις.

2.Η τάξη χωρίζεται σε ομάδες των τεσσάρων ή πέντε μαθητών. Κάθε ομάδα παίρνει ένα φύλλο εργασίας που είναι χωρισμένο στα δύο. Στην αριστερή πλευρά υπάρχουν διατυπωμένες κάποιες φανταστικές σκηνές ενώ η δεξιά πλευρά είναι κενή. Οι ομάδες συζητούν αφού πρώτα διαβάσουν τις σκηνές και υπογραμμίζουν τα φάουλ ή τα γκολ στην επικοινωνία. Κατόπιν προτείνουν εναλλακτικές διατυπώσεις που γράφουν στην δεξιά πλευρά και οι οποίες εξασφαλίζουν μια καλύτερη επικοινωνία ανάμεσα στον εκπαιδευτικό και τους μαθητές του.

3.Για κάθε σκηνή ένας εκπρόσωπος κάθε ομάδας ανακοινώνει ό,τι υπογραμμίστηκε από την ομάδα του και τις εναλλακτικές διατυπώσεις. Συζητούμε στην ολομέλεια για τον πλούτο των εναλλακτικών διατυπώσεων που κατέγραψαν οι ομάδες. Γιατί οι δύο πλευρές δεν υιοθετούν μια οικοσυστημική αντίληψη για την επικοινωνία στο σχολείο; Ποιοι παράγοντες τους εμποδίζουν να κάνουν κάτι τέτοιο; (θυμός, εγωισμός, απογοήτευση, άγχος, φόβος, κούραση κλπ) Σε ποιες σκηνές ο εκπαιδευτικός επιλέγει μια θετική ερμηνεία της συμπεριφοράς των μαθητών του; Γίνεται συχνά αυτό;

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ Ένας μαθητής της πρώτης Γυμνασίου, ο Γιώργος, σκέφτεται ότι σήμερα που δε διάβασε σίγουρα θα τον σηκώσει ο /η εκπαιδευτικός.

Εκπαιδευτικός: Δημητριάδη;

Γιώργος: Εγώ, κυρία;

Εκπαιδευτικός: Ναι, εκτός αν άλλαξες όνομα.

Γιώργος: Ε, να , για τον Πώς τον λένε...

Εκπαιδευτικός: Με κούρασες με την πολυλογία σου, Δημητριάδη, για συνέχισε... πάλι βλέπω έβγαλες τα μάτια σου στο διάβασμα.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΗ Η Μαρία μαθήτριά της Α΄ Γυμνασίου δεν μπορεί να λύσει το πρόβλημα των μαθηματικών σε ένα διαγώνισμα και προσπαθεί να αντιγράψει από τον διπλανό της. Η καθηγήτριά την παίρνει είδηση...

Καθηγήτρια: Αν συνεχίσεις να αντιγράφεις (λέει, χωρίς να την κοιτάει) θα σου πάρω την κόλλα

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ Η Άννα μαθήτριά της Γ΄ Γυμνασίου, πλησιάζει τον φιλόλόγο της μόλις μπαίνει στην τάξη.

Άννα: Κύριε χθες δεν άνοιξα βιβλίο. Ήμουν όλη μέρα στο Ίντερνετ γιατί σκέφτηκα ότι εκεί μαθαίνεις πολύ περισσότερα. Το διάβασμα και το σχολείο είναι σαχλαμάρα.

Καθηγητής: Απίθανη ιδέα Άννα. Πώς θα ήταν η ζωή χωρίς σχολείο, με μάθηση μόνο μέσα από το Ίντερνετ. Άλλωστε πολλά πανεπιστήμια προσφέρουν σπουδές μέσω Ίντερνετ. Είναι ενδιαφέρον να το συζητήσουμε αυτό στην τάξη. Θα αφιερώσουμε μισή ώρα από το επόμενο μάθημα σ' αυτό το θέμα και εσύ Άννα θα ετοιμάσεις την εισαγωγή. Θα σου δώσω διευθύνσεις στο Ίντερνετ και λίστα με σχετικά βιβλία.

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

Ο Θοδωρής είναι μαθητής της Α΄ Γυμνασίου. Μετά από κάθε πρωινή προσευχή φτάνει στην τάξη ξαναμμένος και τελευταίος. Πιάνει τη συζήτηση με συμμαθητές του, μασουλάει κάτι που είχε ξεκινήσει να τρώει από την αυλή και κάνει όσο περισσότερο θόρυβο μπορεί μέχρι να βγάλει τα βιβλία από την τσάντα του.

Εκπαιδευτικός: Είναι άδικο να πρέπει να σηκώνεσαι τόσο νωρίς για να έρχεσαι στο σχολείο, ε, Θοδωρή; Να σου πω την αλήθεια και εγώ σήμερα θα ήθελα να μη σηκωθώ από το ζεστό μου κρεβατάκι.

ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ

Ο Νίκος είναι ένας μαθητής της Α΄ Γυμνασίου. Ενώ είναι ιδιαίτερα έξυπνος πολλές φορές δεν ολοκληρώνει τις εργασίες που του ανατίθενται και σπάνια παίρνει μέρος στις συζητήσεις που γίνονται στην τάξη.

Εκπαιδευτικός: Νίκο, ξέρω ότι είναι πολύ σημαντικό για σένα να λαμβάνεις υπόψη σου όλα τα γεγονότα και να σκέφτεσαι πολύ καλά προτού σηκώσεις το χέρι σου και μπεις στην ομάδα συζήτησης. Γι' αυτό θέλω να σου δώσω όλο το χρόνο που χρειάζεσαι.

ΣΚΗΝΗ ΕΒΔΟΜΗ

Η φετινή πρώτη γυμνασίου είναι πολύ δύσκολη για τον κύριο Γιάννη. Έχει 27 παιδιά και αρκετούς ταραξίες ανάμεσά τους. Συχνά η παράδοση διακόπτεται από συζητήσεις μεταξύ των μαθητών του.

Εκπαιδευτικός: Θα κλείσετε το στόμα σας επιτέλους;

Μαθητής: Μα δε μιλήσαμε κύριε

Εκπαιδευτικός: Για ηλίθιο με περνάτε, αφού σας είδα. Στην τάξη μου το λόγο τον δίνω εγώ και προς το παρόν δεν σας τον έδωσα.

5. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ

1. Η τάξη χωρίζεται σε τρεις μεγάλες ομάδες, τις τρεις οικογένειες. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει να φτιάξει από χαρτόνι μάσκες για τα μέλη της. Σε κάθε ομάδα θα υπάρχει «πατέρας», «μητέρα», «γιου» και «κόρες». Τα παιδιά φορούνε τις μάσκες τους στερεώνοντάς τες με λαστιχάκια στα αυτιά τους. Ο/η εκπαιδευτικός διαβάζει στους μαθητές ένα κείμενο που αφορά ένα πρόβλημα που οι οικογένειες πρέπει να λύσουν. Το κείμενο έχει ως εξής:

«Ένα από τα παιδιά της οικογένειας φέρνει στο σπίτι τους βαθμούς του πρώτου τριμήνου. Οι βαθμοί είναι μέτριοι και σε ένα μάθημα είναι ανησυχητικά χαμηλοί. Την ώρα του μεσημεριανού φαγητού δείχνει τους βαθμούς στους γονείς του».

Στη συνέχεια ο/η εκπαιδευτικός αναφέρει στα παιδιά ότι αυτές οι τρεις οικογένειες έχουν κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά.

1^η Οικογένεια

Είστε μια οικογένεια στην οποία τα μέλη της έχουν μάθει να συζητούν όλα τα προβλήματα. Οι σχέσεις σας είναι αρμονικές. Οι γονείς σέβονται την άποψη ακόμη και των πιο μικρών μελών της. Τα παιδιά από την άλλη αντιλαμβάνονται ότι στην οικογένειά τους υπάρχουν όρια που πρέπει να σεβαστούν.

2^η Οικογένεια

Είστε μια οικογένεια την οποία οι αποφάσεις παίρνονται από τους γονείς. Η γνώμη των παιδιών σπάνια ακούγεται και όταν ακούγεται δε γίνεται σεβαστή. Τα παιδιά είναι υποχρεωμένα να δείξουν σεβασμό και υπακοή σε ό,τι αποφασίσουν οι γονείς τους.

3^η Οικογένεια

Είστε μια οικογένεια όπου τα μέλη της έχουν χαλαρές σχέσεις. Το κάθε μέλος έχει την προσωπική του ζωή και σπάνια οργανώνονται συζητήσεις για κοινά προβλήματα ή προβλήματα ενός μέλους.

Με βάση αυτά τα χαρακτηριστικά οι τρεις ομάδες καλούνται να ετοιμάσουν ένα διάλογο και να παίξουν τους ρόλους τους. Στη συνέχεια γίνεται συζήτηση στην τάξη για τα αισθήματα που τους δημιούργησαν οι συγκεκριμένοι ρόλοι. Ποια οικογένεια λειτουργεί με τον καλύτερο τρόπο; Σε ποιον τύπο οικογένειας μπορεί να προκύψουν περισσότερες συγκρούσεις; Ποιος τύπος οικογένειας δεν προσφέρει καμία προστασία στα μέλη της;

6.ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΑΙ ΤΗ ΓΥΜΝΑΣΙΑΚΗ ΖΩΗ

1. Δίνουμε στους μαθητές μια λίστα προτάσεων-δηλώσεων για τη μετάβαση από το δημοτικό στο γυμνάσιο και την αναμενόμενη γυμνασιακή ζωή.

2. Τους ζητούμε στη συνέχεια να σχηματίζουν ζευγάρια και να συγκρίνουν –αφού συζητήσουν πρώτα- την άποψή τους για τις μισές από τις δηλώσεις αυτές. Παροτρύνουμε τους μαθητές να ακούνε προσεκτικά ο ένας τον άλλον και να προσπαθήσουν να βρουν κοινά σημεία.

3. Κάθε μέλος του ζευγαριού βρίσκει κάποιο άλλο μέλος για να συζητήσει τις υπόλοιπες δηλώσεις.

4. Οργανώνεται συζήτηση στην τάξη για τις απόψεις που εκφράστηκαν στις ομάδες και απαντούμε σε κάποιες ερωτήσεις:

- Σε ποιες προτάσεις εντοπίστηκαν οι περισσότερες διαφωνίες;
- Πού οφείλονταν οι διαφωνίες αυτές;
- Η συζήτηση έκανε κάποια από τα μέλη να αλλάξουν άποψη;

ΟΔΗΓΙΕΣ

Οι προτάσεις που θα διανεμηθούν στους μαθητές έχουν σκοπό να προβληματίσουν και να προκαλέσουν συζήτηση και διαφωνία χωρίς να είναι απαραίτητα σωστές επιστημονικά. Ο/η εκπαιδευτικός έχει κάθε δυνατότητα να εμπλουτίσει την παρακάτω λίστα και με άλλες προτάσεις.

-Συνήθως στο Γυμνάσιο τα μεγαλύτερα παιδιά καταπιέζουν τα μικρότερα.

-Ένα μάθημα που με αγχώνει και έχω ακούσει ότι είναι δύσκολο, είναι η Βιολογία.

-Είναι μικρός ο αριθμός των 64 δικαιολογημένων απουσιών που προβλέπονται στο Γυμνάσιο.

-Από όλα τα μαθήματα φοβάμαι πιο πολύ τα Αρχαία Ελληνικά.

-Ο συνολικός αριθμός των μαθημάτων της πρώτης Γυμνασίου είναι μεγάλος.

-Η φοίτηση στο Γυμνάσιο δεν πρέπει να είναι υποχρεωτική.

-Τα 15μελή συμβούλια στα Γυμνάσια πρέπει να έχουν περισσότερες αρμοδιότητες.

-Είναι καλό που υπάρχει ξεχωριστός εκπαιδευτικός για κάθε μάθημα.

-Η διάρκεια της διδακτικής ώρας στο Γυμνάσιο είναι μικρή.

-Οι γραπτές εξετάσεις στο τέλος της χρονιάς πρέπει να καταργηθούν.

-Στο σχολείο υπάρχουν ομάδες παιδιών που τρομοκρατούν τους υπόλοιπους

-Αν η αστυνομία ερχόταν πιο συχνά στο σχολείο τα πράγματα θα ήταν καλύτερα

-Στις μεγάλες τάξεις του δημοτικού, τα παιδιά που δημιουργούν προβλήματα πρέπει να αποβάλλονται όπως και στο Γυμνάσιο

-Οι μαθητές που ασκούν βία προς άλλους μαθητές, να τιμωρούνται με εθελοντική εργασία (καθαριότητα, δένδροφυτεύσεις κλπ)

Σημείωση: Πολλές από τις προτάσεις αυτές πιθανόν να αναδείξουν άγνοια των μαθητών για ορισμένα θέματα (π.χ. αρμοδιότητες 15μελών συμβουλίων κλπ). Είναι, λοιπόν, μια πολύ καλή ευκαιρία να δοθούν οι αντίστοιχες πληροφορίες.

7.ΓΡΑΦΩ ΚΑΙ ΖΩΓΡΑΦΙΖΩ ΓΙΑ ΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

1. Δίνουμε σε κάθε μαθητή μία κόλλα χαρτί Α3 και ένα μολύβι και στη συνέχεια του ζητάμε να χαράξει μια γραμμή στη μέση του χαρτιού.

2. Κατόπιν λέμε την παρακάτω ιστορία: **«Μια μέρα, ενώ πηγαίνεις σπίτι σου, συναντάς κάποιον συνομήλικό σου, ο οποίος είναι στενοχωρημένος μετά τις πρώτες μέρες φοίτησής του στο Γυμνάσιο».**

Κάθε παιδί θα πρέπει να σχεδιάσει στο πάνω μισό μέρος του χαρτιού την εικόνα αυτού του παιδιού που είναι στενοχωρημένο. Τους ζητάμε να σιγουρευτούν ότι οποιοσδήποτε μπορεί να καταλάβει ότι το σχέδιο που έφτιαξαν δείχνει ένα άτομο στενοχωρημένο. Ζητούμε να υπάρχει γύρω από το σκίτσο χώρος για περισσότερα σχέδια.

3.Συνεχίζουμε την ιστορία: **«Αυτό το άτομο όταν σε συναντάει σου λέει όλα εκείνα τα πράγματα που τον κάνουν να αγχώνεται και να στενοχωριέται σε σχέση με το Γυμνάσιο».**

Γύρω από το άτομο τα παιδιά θα πρέπει:

- να ζωγραφίσουν όλα τα πράγματα που κάνουν αυτό το άτομο να στενοχωριέται,
- να γράψουν δίπλα στο κάθε πράγμα τι είναι.

Εάν χρειάζονται βοήθεια με το γράψιμο, πείτε τους να σηκώσουν το χέρι, ώστε να πάει κοντά τους κάποιος που θα τα βοηθήσει να γράψουν αυτό που θέλουν να πουν. Δεν δίνουμε σημασία στην ορθογραφία, γιατί κάτι τέτοιο θα αποσπάσει την προσοχή τους και θα παρατείνει τη δραστηριότητα.

4.Έπειτα συνεχίζουμε την ιστορία: **«Αφήνεις το άτομο που αισθάνεται στενοχωρημένο και συνεχίζεις το δρόμο προς το σπίτι σου. Στρίβοντας στη γωνία, συναντάς κάποιο παιδί που έχει προσαρμοστεί στο καινούργιο του σχολικό περιβάλλον και είναι χαρούμενο που είναι μαθητής της Α΄ Γυμνασίου».**

Ζητάμε από τα παιδιά να σχεδιάσουν, στο κέντρο του υπόλοιπου μισού της σελίδας, αυτό το παιδί που δείχνει ότι αισθάνεται χαρούμενο. Μετά ολοκληρώνουμε την ιστορία: **«Σου απαριθμεί όλα τα πράγματα που το κάνουν να αισθάνεται χαρά».**

Ζητάμε από τα παιδιά να σχεδιάσουν γύρω από την εικόνα του ατόμου όλα εκείνα τα πράγματα που το κάνουν να αισθάνεται χαρά. Κατόπιν τους λέμε να γράψουν δίπλα από κάθε πράγμα τι είναι.

5. Συζητούμε στην τάξη αφού αναρτήσουμε τα χαρτιά των παιδιών, για τις αιτίες που κάνουν ένα παιδί της ηλικίας τους να στενοχωριέται ή να αισθάνεται χαρούμενος σε σχέση με το Γυμνάσιο. Συγκρίνουμε τις απόψεις τους.

6. Ζητάμε από τα παιδιά να μας απαντήσουν στην ερώτηση: **«Ποιος ή τι θα μπορούσε να βοηθήσει κάποιον που είναι στενοχωρημένος και αγχωμένος με το νέο του σχολικό περιβάλλον;»**

Γράφουμε όλες τις απαντήσεις στον πίνακα.

8.ΤΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

1.Ο/η εκπαιδευτικός δείχνει στα παιδιά εξώφυλλα βιβλίων από τη βιβλιοθήκη της τάξης ή του σχολείου. Συζητεί με τους μαθητές για τα στοιχεία που πρέπει να υπάρχουν σε ένα εξώφυλλο (τίτλος, συγγραφέας, υπότιτλοι, εκδοτικός οίκος, φωτογραφίες ή ζωγραφιές κλπ).

2.Στη συνέχεια η τάξη χωρίζεται σε ομάδες των τεσσάρων μαθητών. Κάθε ομάδα καλείται να φτιάξει το δικό της εξώφυλλο για ένα βιβλίο που το θέμα της θα ήταν η μετάβαση στο Γυμνάσιο. Η ομάδα καλείται να συζητήσει πρώτα για το μέγεθος του εξώφυλλου, τα χρώματα που θα κυριαρχούν, εικόνες που μπορεί να περιλαμβάνει και αφού τα μέλη συμφωνήσουν, προχωρούν στη δημιουργία του εξώφυλλου.

3.Οι ομάδες αναρτούν τα εξώφυλλά τους σε εμφανές μέρος. Κάθε ομάδα εξηγεί στην ολομέλεια το λόγο που επέλεξε το συγκεκριμένο τίτλο, τα συγκεκριμένα χρώματα τη συγκεκριμένη διακόσμηση. Ποιο θα ήταν το κεντρικό μήνυμα του βιβλίου τους προς τους αναγνώστες και ποιος ο στόχος του;

9.ΛΕΩ ΟΧΙ

1.Ο/η εκπαιδευτικός ζητάει από την τάξη να χωριστεί σε τρεις ομάδες. Η κάθε ομάδα θα δραματοποιήσει μια ιστορία από τις παρακάτω.

-1^η Ιστορία

Οι φίλοι σου ετοιμάζονται να κάνουν μια πλάκα σε έναν συμμαθητή τους. Έχουν ξεβιδώσει ένα από τα πόδια της καρέκλας του και προφανώς την ώρα που θα προσπαθήσει να καθίσει θα πέσει και όλη η τάξη θα γελάσει μαζί του. Ο συμμαθητής σου όμως είναι ένα παιδί ήσυχου και χαμηλών τόνων. Δεν έχει πειράξει κανέναν στην τάξη και τελευταία κάνετε λίγη παρέα. Την τελευταία στιγμή λες στην παρέα σου ότι δε θέλεις να συμμετέχεις στην πλάκα τους. Εκείνοι προσπαθούν να σε μεταπείσουν.

-2^η Ιστορία

Μια παρέα παιδιών ετοιμάζεται να κάνει κοπάνα από το μάθημα των Αγγλικών. Δεν είναι η πρώτη φορά που γίνεται αυτό, αλλά την τελευταία φορά η καθηγήτριά τους στα Αγγλικά τους προειδοποίησε ότι θα ενημερώσει τους γονείς τους και θα ζητήσει την αποβολή τους. Την τελευταία στιγμή ένας από την παρέα αλλάζει γνώμη και αποφασίζει να πάει στο μάθημα. Οι υπόλοιποι της παρέας προσπαθούν να του αλλάξουν γνώμη και αυτός τους εκθέτει τα επιχειρήματά του.

-3^η Ιστορία

Μια παρέα παιδιών ετοιμάζεται να κλέψει στο διάλειμμα μια συλλογή από κάρτες που έχει ένας συμμαθητής τους. Κάποιο παιδί μεγαλύτερης τάξης του Γυμνασίου κάνει συλλογή και τους υποσχέθηκε χρήματα αν υπήρχαν σπάνιες κάρτες. Την τελευταία στιγμή ένας από την παρέα αλλάζει γνώμη και οι υπόλοιποι προσπαθούν να τον μεταπείσουν. Όταν δεν τα καταφέρνουν τον πιέζουν συναισθηματικά και ένας από αυτούς τον απειλεί ότι θα τον βγάλουν από την παρέα.

2.Γίνεται συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης για τους ρόλους που έπαιξαν. Θυμούνται περιστατικά από τη σχολική τους ζωή όπου ήθελαν να πουν ΟΧΙ αλλά ντράπηκαν ή φοβήθηκαν να το κάνουν; Πόσο εύκολο είναι να λέμε ΟΧΙ; Είναι σημαντικό να λέμε ΟΧΙ όταν μας ζητούν να κάνουμε πράγματα με τα οποία δε συμφωνούμε; Υπάρχουν περιπτώσεις που μπορεί από αυτό να εξαρτηθεί η ζωή μας;

10.ΤΟ ΤΡΙΓΩΝΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ

1. Δίνουμε σε κάθε μαθητή ένα τρίγωνο (χωρισμένο σε 9 τμήματα). Σε κάποια τμήματα υπάρχουν λέξεις που αποτυπώνουν προβλήματα που συνδέονται με τη μετάβαση των παιδιών στο Γυμνάσιο. Τα υπόλοιπα τμήματα είναι κενά.

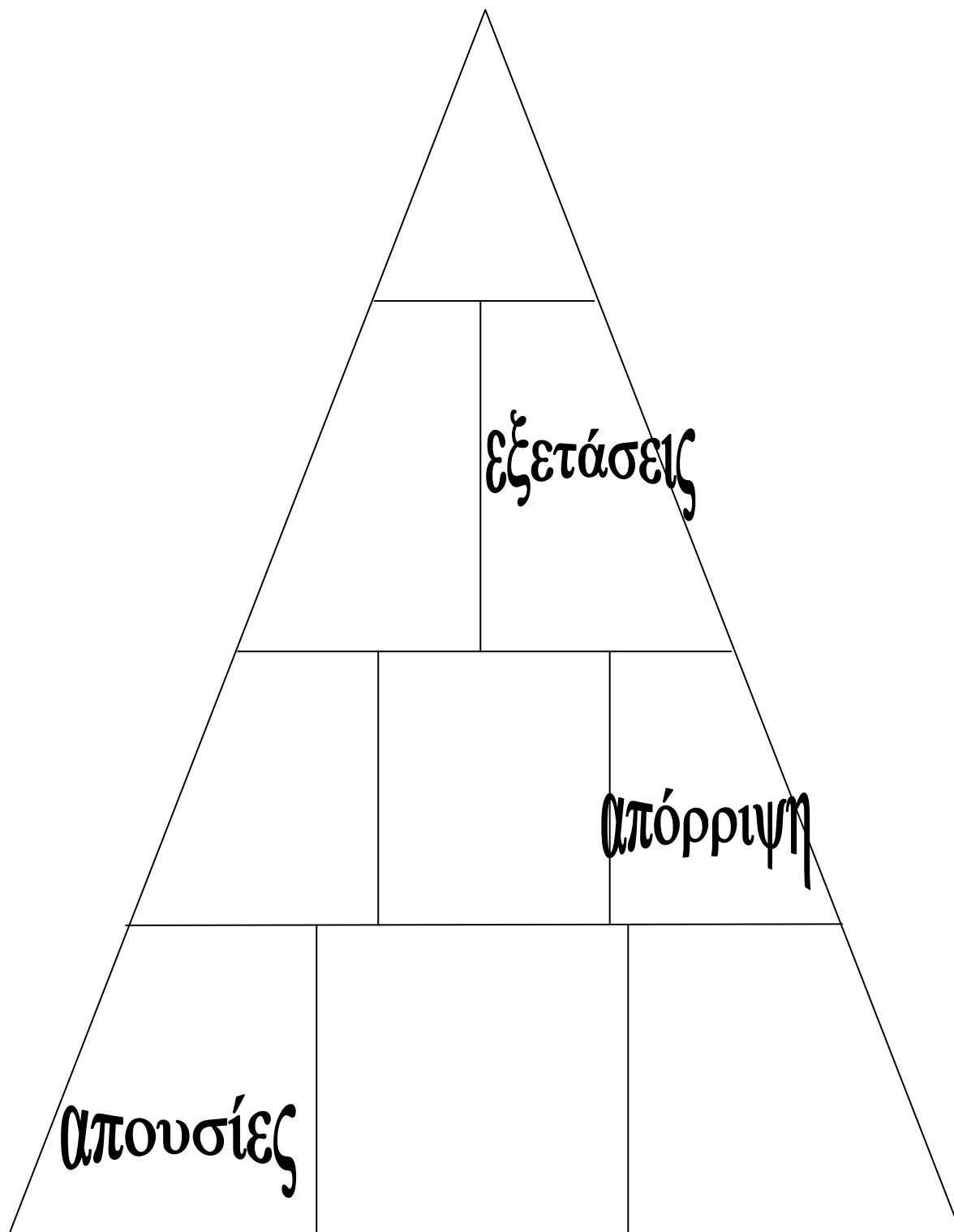
2. Ζητάμε από τα παιδιά να συμπληρώσουν τα κενά τμήματα γράφοντας προβλήματα που έχουν παραλείψει.

3. Δίνουμε στους μαθητές ένα κενό τρίγωνο και τους ζητούμε να αντιγράψουν τις λέξεις του συμπληρωμένου τριγώνου, προσέχοντας όμως ώστε να τις τοποθετήσουν κατά σειρά σπουδαιότητας, ώστε η πιο σπουδαία να βρίσκεται στην κορυφή.

4. Τα παιδιά σχηματίζουν ομάδες και συζητούν τα τρίγωνα που έφτιαξαν συγκρίνοντάς τα. Τους ζητούμε να συμφωνήσουν τουλάχιστον για την πιο σημαντική και τη λιγότερο σημαντική λέξη για τη μετάβαση.

5. Ένας εκπρόσωπος από κάθε ομάδα ανακοινώνει (αιτιολογώντας) στην τάξη την πρώτη και τη λιγότερο δημοφιλή προτίμηση της ομάδας του καθώς και τις λέξεις που συμπλήρωσαν στα άδεια τρίγωνα. Ακόμη ενημερώνει την τάξη για τυχόν προβλήματα συνεννόησης και συνεργασίας που είχαν μέχρι να καταλήξουν σε ομοφωνία.

11. ΜΑΘΑΙΝΟΝΤΑΣ ΝΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΑΙ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ

1. Ετοιμάζουμε κάρτες σε κάθε μια από τις οποίες έχουμε γράψει ένα πρόβλημα της αναμενόμενης γυμνασιακής ζωής, που μπορεί να προκαλέσει διαφωνίες, συγκρούσεις και αρνητικά συναισθήματα.

2. Η τάξη χωρίζεται σε ομάδες των 4 παιδιών. Σε κάθε μέλος της ομάδας μοιράζεται μία από τις κάρτες που έχουν ετοιμαστεί από τον εκπαιδευτικό. Οι ομάδες επιλέγουν ένα από τα προβλήματα που υπάρχουν γραμμένα στις κάρτες των μελών τους.

3. Ζητάμε από τους μαθητές να συζητήσουν για λίγα λεπτά πώς αυτό το πρόβλημα θα μπορούσε να επηρεάσει ένα παιδί και τι θα τον έκανε να μιλήσει γι' αυτό σε έναν/μία εκπαιδευτικό του. Τους καλούμε να υποδείξουν τρόπους επίλυσης αυτού του προβλήματος που να εμπλέκουν όμως τουλάχιστον ένα άτομο ακόμη. Αυτούς τους τρόπους πρέπει να τους γράψουν σε ένα φύλλο χαρτί.

4. Καλούμε τα παιδιά να σκεφτούν τους πιθανούς τρόπους αντίδρασης του/της εκπαιδευτικού αν βρισκόταν αντιμέτωπος με ένα τέτοιο πρόβλημα ενός μαθητή του.

5. Στην ολομέλεια της τάξης κάθε ομάδα διαβάζει την κάρτα της και τους προτεινόμενους τρόπους επίλυσης του προβλήματος. Η τάξη αποφασίζει για τις καλύτερες ιδέες.

ΟΔΗΓΙΕΣ

Μερικά προβλήματα που μπορεί να υπάρχουν στις κάρτες που θα διανεμηθούν στις ομάδες είναι τα ακόλουθα:

-Δε μίλησα εγώ όταν ο κύριος έγραφε στον πίνακα, αλλά πάλι εγώ τα άκουσα.

-Σε όλα τα διαλείμματα είμαι μόνος μου. Κανένας δε θέλει να είμαστε φίλοι.

-Ήθελα και εγώ να παίξω μπάσκετ, αλλά θυμήθηκα την άλλη φορά που έχασα ένα καλάθι και όλοι με έβριζαν και άλλαξα γνώμη.

-Οι βαθμοί μου δεν είναι καλοί και πάντα παραδίδω τελευταίος τις εργασίες μου. Τα γραπτά μου είναι πολύ τσαπατσούλικά. Προσπαθώ όσο μπορώ αλλά κανείς δεν καταλαβαίνει ότι τόσο μπορώ. Όλοι νομίζουν ότι το κάνω για να τραβήξω την προσοχή τους.

-Όποτε χάνεται κάτι στην τάξη, εμένα ρωτάνε.

-Στο νέο μου σχολείο, το Γυμνάσιο, τα παιδιά με σπρώχνουν δήθεν καταλάθως στο διάλειμμα, με ειρωνεύονται και με πληγώνουν με όποιο τρόπο μπορούν. Θα ήθελα να μιλήσω σε κάποιον αλλά σε ποιον;

-Πρέπει να δείξω τον έλεγχο στον πατέρα μου για να βάλει υπογραφή. Μάλλον θα βάλω τη μητέρα μου να το κάνει.

-Με φωνάζουν «σπυριάρη», λες και δεν έχω όνομα.

-Είμαι άσχημη και χοντρή και δεν αρέσω σε κανέναν.

-Μου λείπει το δημοτικό σχολείο και δυσκολεύομαι να κάνω νέους φίλους. Μακάρι να ήμουν δημοφιλής και άνετος όπως κάποιοι συμμαθητές μου.

-Ήθελα να τους πω «δε θα 'ρθω μαζί σας», «Δε συμφωνώ με αυτό που ετοιμάζετε να κάνετε», αλλά φοβήθηκα ότι δε θα με ξαναέπαιζαν.

12. ΜΠΑΙΝΩ ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΑΛΛΟΥ

1. Η τάξη χωρίζεται σε τριάδες. Κάθε μέλος της τριάδας καλείται να επιλέξει έναν από τους ρόλους Α, Β, Γ. Τους εξηγούμε ότι θα τους δώσουμε πληροφορίες για δύο καταστάσεις και ότι πρέπει να διαβάσουν τους ρόλους τους όπου υπάρχουν περισσότερες λεπτομέρειες.

2. Εξηγούμε ότι οι κάρτες με τους ρόλους περιέχουν περισσότερες λεπτομέρειες. Ζητάμε από τα μέλη των ομάδων να μην ενημερώσουν κανέναν για το περιεχόμενο του ρόλου τους.

3. Μετά από λίγα λεπτά καλούμε τις ομάδες να συζητήσουν σύμφωνα με τις απαιτήσεις των ρόλων τους.

4. Ενημερώνουμε ότι έχουν 5 λεπτά για να παίξουν το ρόλο τους στην κατάσταση 1.

5. Αφού περάσουν τα 5 λεπτά αρχίζουμε τη συζήτηση. Συζητούμε γύρω από τους ακόλουθους άξονες:

-Πώς αισθάνθηκε «ο/η εκπαιδευτικός» κάθε ομάδας με τη συζήτηση; Νομίζουν ότι ο τρόπος που επικοινωνήσαν ήταν αποτελεσματικός; Θα μπορούσαν να βελτιώσουν κάτι;

-Πώς αισθάνθηκε το «παιδί που χρειάζεται βοήθεια»; Ήταν αποτελεσματικός ο/η «εκπαιδευτικός» κατά τη διάρκεια της συζήτησης; Υπήρχαν σημεία που τον ενόχλησαν;

-Τι πιστεύουν οι «παρατηρητές»; Πώς πιστεύουν ότι ο/η εκπαιδευτικός θα ήταν πιο επικοινωνητικός/ή;

6. Ακολουθεί ένα μικρό διάλειμμα ώστε τα παιδιά που συμμετέχουν στις ομάδες να εγκαταλείψουν τους ρόλους που κλήθηκαν να παίξουν στην κατάσταση 1. Μάλιστα είναι σκόπιμο πριν παίξουν τους ρόλους τους στην κατάσταση 2 να συζητήσουν για λίγα λεπτά για κάτι άσχετο με τη δραστηριότητα, όπως κάτι που είδαν την προηγούμενη μέρα στην τηλεόραση.

7. Αναθέτουμε στα παιδιά τους νέους ρόλους για την κατάσταση 2 και συνεχίζουμε την δραστηριότητα επαναλαμβάνοντας όσα κάναμε και στην κατάσταση 1.

8.Οργανώνουμε συζήτηση στην τάξη για αυτά που μας δίδαξε αυτή η δραστηριότητα, για τις δυσκολίες των ρόλων και τα στοιχεία που βοήθησαν ή όχι την επικοινωνία.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ 1: ΡΟΛΟΣ Α - ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ

Είστε εκπαιδευτικός. Ένας από τους μαθητές της τάξης σας, ηλικίας 12 ετών, έχει γίνει πολύ επιθετικός τελευταία. Δεν σας μιλάει σχεδόν καθόλου. Παρατηρείτε ότι στα διαλείμματα ή κάθεται μόνος του ή καυγαδίζει με κάποιον. Έχει μαλώσει με όλους τους φίλους του. Ανησυχείτε για το παιδί και του ζητάτε να έρθει να σας δει ώστε να μάθετε τι συμβαίνει.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ 1: ΡΟΛΟΣ Β-ΠΑΙΔΙ ΠΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΤΗΤΑ

Είσαι 12 ετών. Είσαι πολύ λυπημένος και αγχωμένος, γιατί ο πατέρας σου έχασε τη δουλειά του πριν λίγο καιρό. Είναι στο ταμείο ανεργίας και είναι μονίμως θυμωμένος και επιθετικός. Η μητέρα σου κλαίει συνεχώς και ή καυγαδίζει με τον πατέρα σου ή είναι κλεισμένη στο δωμάτιό της. Τις προάλλες άκουσες ότι ίσως θα πρέπει να μετακομίσετε στο χωριό του πατέρα σου στο νησί. Εκεί θα μπορέσει ο πατέρας σου να βρει πιο εύκολα δουλειά. Δεν μπορείς να συγκεντρωθείς στα μαθήματα σου, ούτε θέλεις να παίζεις. Ο δάσκαλός σου ζήτησε να σε δει και αναρωτιέσαι τι μπορεί να σε θέλει.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ 1: ΡΟΛΟΣ Γ – ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ

Το παιδί Α είναι ένας/μία εκπαιδευτικός. Το παιδί Β είναι ένας δωδεκάχρονος μαθητής. Τελευταία, ο μαθητής έχει κλειστεί στον εαυτό του και απομονώνεται στα διαλείμματα ή καυγαδίζει με τους συμμαθητές του. Ο/η εκπαιδευτικός ζήτησε από το μαθητή να τον δει στο διάλειμμα, για να ανακαλύψει τι συμβαίνει. Παρακολουθήστε τη συζήτηση, χωρίς να διακόπτετε, για να δείτε αν καταφέρνει ο/η εκπαιδευτικός να βρει τι συμβαίνει και να βοηθήσει το μαθητή. Πόσο καλά τον ακούει; Οι ερωτήσεις του διευκολύνουν ή όχι τη συζήτηση; Πιστεύετε ότι όταν τελείωσε η συζήτηση ο μαθητής έφυγε με θετικά συναισθήματα;

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ 2: ΡΟΛΟΣ Α – ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ

Το παιδί Β είναι ένας εκπαιδευτικός. Το παιδί Γ είναι η μητέρα ενός δωδεκάχρονου. Η μητέρα ζήτησε να συναντηθεί με το δάσκαλο, επειδή το παιδί της δεν έχει καταφέρει ακόμη να προσαρμοστεί στο νέο του σχολικό περιβάλλον. Κάθε πρωί ξυπνάει με πονοκεφάλους και αρνείται να ετοιμαστεί για το Γυμνάσιο. Αισθάνεται μόνος χωρίς φίλους. Η μητέρα θέλει να ξέρει τι μπορεί να κάνει το σχολείο αλλά και αυτή στο σπίτι για να βοηθήσει το παιδί της. Παρακολουθήστε τη συνομιλία, χωρίς να διακόπτετε, για να δείτε πόσο καλά καταφέρνει ο/η εκπαιδευτικός να βρει τι

συμβαίνει, να ανακουφίσει το γονέα και να του υποδείξει λύσεις. Πόσο καλά ακούει; Οι ερωτήσεις του διευκολύνουν ή όχι τη συζήτηση; Πιστεύετε ότι φεύγοντας η μητέρα αισθάνθηκε καλύτερα μετά τη συζήτηση;

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ 2: ΡΟΛΟΣ Β – ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ

Είστε ένας/μία φιλόλογος. Μία μητέρα, το παιδί Γ, έχει ζητήσει να σας συναντήσει. Δεν γνωρίζετε το λόγο της συνάντησης και θέλετε να μάθετε. Θέλετε όταν τελειώσει η συζήτηση να είστε αποτελεσματικός και να βοηθήσετε τη μητέρα.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ 2: ΡΟΛΟΣ Γ – ΜΗΤΕΡΑ

Είστε η μητέρα ενός δωδεκάχρονου. Το παιδί σας δεν έχει καταφέρει ακόμη να προσαρμοστεί στο νέο του σχολικό περιβάλλον. Κάθε πρωί ξυπνάει με πονοκεφάλους και αρνείται να ετοιμαστεί για το Γυμνάσιο. Αισθάνεται μόνος χωρίς φίλους. Επισκέπτεστε το σχολείο γιατί θέλετε τη γνώμη του δασκάλου για αυτά που πρέπει να κάνετε ώστε να τον βοηθήσετε.

13.Ο ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΣ ΣΚΗΝΟΘΕΤΗΣ:ΠΡΩΤΗ ΜΕΡΑ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

1. Η τάξη χωρίζεται σε ομάδες των πέντε ή έξι ατόμων και κάθε ομάδα διαλέγει ένα μέλος της που θα παίξει τον «σκηνοθέτη». Ο σκηνοθέτης ενημερώνεται ότι θα γυρίσει μια ταινία με τίτλο «Η πρώτη μου μέρα στο Γυμνάσιο» και έχει πέντε λεπτά για να στήσει μια σκηνή που θα αναπαριστά αυτή τη μέρα.

2. Στα επόμενα πέντε λεπτά ο «σκηνοθέτης» στήνει τη σκηνή τοποθετώντας τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας (και βοηθητικά αντικείμενα που υπάρχουν στην τάξη) με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι εμφανές το μήνυμά του (η αποτύπωση των συναισθημάτων των νέων μαθητών του Γυμνασίου). Υπενθυμίζουμε στους σκηνοθέτες ότι όλα τα στοιχεία της σκηνής πρέπει να παραπέμπουν στα συναισθήματα των μαθητών, όπως η στάση του σώματος, οι εκφράσεις του προσώπου κλπ. Οι οδηγίες δίνονται στον σκηνοθέτη σιωπηρά ώστε να μην ακούσει η υπόλοιπη τάξη. Εκείνος με τη σειρά του θα στήσει τη σκηνή σιωπηρά προσπαθώντας να μην ακούσει η υπόλοιπη τάξη τι κάνει.

3. Όταν ο σκηνοθέτης τελειώσει κάθε ομάδα δείχνει τη σκηνή της στην τάξη. Ζητούμε από τους θεατές να κρίνουν αυτό που βλέπουν και καταγράφουμε στον πίνακα όλες τις λέξεις. Ζητούμε και από το σκηνοθέτη να εξηγήσει τι ήθελε να δημιουργήσει.

4. Έπειτα ζητάμε από τον σκηνοθέτη να «σπάσει» τη σκηνή, ενθαρρύνοντας όλα τα μέλη να αποβάλουν τη στάση που είχαν πάρει.

4. Ολοκληρώνουμε με μια συζήτηση θέτοντας τις ακόλουθες ερωτήσεις:

- Υπήρξαν ομοιότητες στην αντίληψη των «σκηνοθετών» για την πρώτη μέρα στο Γυμνάσιο, όπως φάνηκαν από τις σκηνές;
- Πώς αισθάνθηκαν στη διάρκεια της δραστηριότητας;
- Πόσες από τις λέξεις που καταγράφηκαν στον πίνακα είναι αιτίες και πόσες αποτελέσματα αρνητικών συναισθημάτων;

14.ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ ΜΕ ΑΓΧΩΝΟΥΝ

1. Ξεκινάμε λέγοντας στους μαθητές μας ότι πρέπει να σκεφτούν μια αλλαγή που βίωσαν πρόσφατα ή παλαιότερα στο σχολείο.

2. Ζητούμε από την τάξη να χωριστεί σε ζευγάρια. Στη συνέχεια τους καλούμε να πάρουν συνέντευξη ο ένας από τον άλλον. Σκοπός τους είναι να διευκρινίσουν πώς βίωσαν οι συμμαθητές τους αυτές τις αλλαγές, ποιος τους βοήθησε να τις αντιμετωπίσουν και τι έγινε στο τέλος. Ερωτήσεις που θα μπορούσαν να γίνουν είναι οι ακόλουθες:

- Πώς αισθάνθηκες αρχικά σε σχέση με την αλλαγή;
- Πώς αισθανόσουν μετά από λίγο καιρό;
- Ποιες ήταν οι προσδοκίες και ποιοι οι φόβοι σου εξαιτίας αυτής της αλλαγής;
- Τι σε βοήθησε να την διαχειριστείς αποτελεσματικά;

3. Καταγράφουμε στον πίνακα παραδείγματα αλλαγών που οι μαθητές συναντούν κατά τη διάρκεια της σχολικής τους ζωής και ιεραρχούμε με ψηφοφορία αυτές που δημιουργούν τους μεγαλύτερους φόβους στα παιδιά.

4.Τι σχέση έχουν όλα αυτά με τις αλλαγές που πρόκειται να βιώσουν οι μαθητές του δημοτικού τον επόμενο Σεπτέμβριο; Βρείτε ομοιότητες και διαφορές. Επικεντρωθείτε σε αυτά που μπορούν να βοηθήσουν στην αντιμετώπιση του άγχους της αλλαγής.

ΟΔΗΓΙΕΣ

Ο/η εκπαιδευτικός για να βοηθήσει τα παιδιά μπορεί να μιλήσει για αλλαγές με τις οποίες έρχεται ο ίδιος αντιμέτωπος κατά τη διάρκεια της άσκησης τους επαγγέλματός του. Για παράδειγμα την αλλαγή σχολείου, την αλλαγή τάξης, την αλλαγή διευθυντή ή σχολικού συμβούλου, την αλλαγή των βιβλίων κλπ.

15.ΜΕ ΠΥΞΙΔΑ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ

1. Η τάξη χωρίζεται σε ομάδες των τριών μελών. Οι δύο μαθητές θα παίξουν μια υποθετική σκηνή από το Γυμνάσιο και ο τρίτος θα την καθορίσει αναφέροντας ένα συναίσθημα της επιλογής του. Πριν οι δύο παίκτες δραματοποιήσουν μια δραστηριότητα (με λεκτικά στοιχεία όπως ο τόπος (αυλή, τάξη, κυλικείο, διάδρομος, γυμναστήριο κλπ), ο χρόνος (μάθημα, εκδρομή, διάλειμμα, εκπαιδευτική επίσκεψη κλπ), η σχέση των δύο και ο σκοπός της δράσης) όλες οι ομάδες αναφέρουν θετικά και αρνητικά συναισθήματα που γράφονται από το δάσκαλο στον πίνακα σε δύο στήλες. Ο τρίτος παίκτης θα χρησιμοποιήσει συναισθήματα από αυτές τις δύο στήλες. Ο τρίτος παίκτης ξεκινάει πρώτος αναγγέλλοντας στους άλλους δύο ότι η σκηνή θα ξεκινήσει ουδέτερα. Οι δύο παίκτες εκτελούν τη σκηνή που συμφωνήθηκε. Η σκηνή εξελίσσεται για λίγη ώρα και τότε ο τρίτος παίκτης εισάγει ένα συναίσθημα, για παράδειγμα «θυμός» και τότε οι δύο ηθοποιοί προσπαθούν να το εκφράσουν μέσα από το παίξιμό τους.

2. Η σκηνή συνεχίζει με τον τρίτο παίκτη να εισάγει συναισθήματα. Η επιτυχία για τους παίκτες είναι να ενσωματώνουν τις υποδείξεις στη σκηνή τους ενώ ο τρίτος παίκτης πρέπει να εναλλάσσει θετικά και αρνητικά συναισθήματα παραλείποντας αυτά που είναι πολύ κοντά μεταξύ τους. Είναι επίσης σημαντικό να αφήνει να εξελιχθεί κάπως κάθε συναίσθημα και να ειπωθούν μερικές φράσεις υπό το καθεστώς αυτού του συναισθήματος πριν να το αλλάξει περνώντας με το υπόδειξή του σε άλλο συναίσθημα.

3. Σε μια παραλλαγή, ο τρίτος παίκτης, χτυπάει απαλά στον ώμο έναν από τους άλλους δύο, δηλώνοντας ένα νέο συναίσθημα και συνεχίζοντας να παίζει τη σκηνή.

16.ΤΙ ΑΙΣΘΑΝΟΜΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

1. Λέμε στα παιδιά ότι ακούνε τη λέξη «Γυμνάσιο». «Σκεφτείτε τη σα μια μουντζούρα. Τι χρώμα έχει; Τι σχήμα έχει; Τι έκταση έχει; Σχεδιάστε ο καθένας τη δική του μουντζούρα, όπως τη φανταστήκατε.»

2. Ο καθένας παρουσιάζει τη δική του μουντζούρα και αναφέρει τα συναισθήματα που του προκαλεί η λέξη Γυμνάσιο. Η τάξη χωρίζεται σε τετράδες. Σε κάθε τετράδα τα μέλη συζητούν για τα χαρακτηριστικά του Γυμνασίου που το κάνουν βαρετό ή αδιάφορο ή αντιπαθητικό. Κάνουν μια λίστα σε μεγάλο χαρτί (A3) και αναρτούν τα χαρτιά σε εμφανές σημείο. Βλέπουμε ομοιότητες και διαφορές. Σκεφτόμαστε λύσεις ώστε να αλλάξουμε το γυμνασιακό περιβάλλον και να το κάνουμε πιο ελκυστικό και οικείο για τα παιδιά.

3. Σε μια παραλλαγή της δραστηριότητας «μουντζούρα» μπορεί ο καθένας να κάνει μια γκριμάτσα στο πρόσωπο ή και μια στάση με ολόκληρο το σώμα με το οποίο δείχνει τι αισθάνεται στο άκουσμα της λέξης σχολείο. Αν θέλει το περιγράφει κατόπιν και με μια λέξη.

17. ΑΠΟΔΟΧΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

1. Σκοπός της δραστηριότητας είναι να καταγραφούν ιδιορρυθμίες του καθενός που αφορούν όμως ασήμαντες καθημερινές συνήθειες. Τα παιδιά καλούνται να σκεφτούν οτιδήποτε κάνουν με ιδιαίτερο τρόπο και να το καταγράψουν σε έναν πίνακα. Στον πίνακα μπορεί να υπάρχουν έτοιμα κάποια τέτοια χαρακτηριστικά και οι μαθητές μπορούν στα κενά κελιά στο τέλος να συμπληρώσουν ό,τι άλλο θέλουν.

	Βάλτε X
Κάθε πρωί το πρώτο πράγμα που κάνω είναι να ανοίξω την τηλεόραση	
Τρώω μόνο την ψίχα από το ψωμί	
Πίνω κρύο νερό και το χειμώνα	
Στο μπάνιο πρώτα λούζομαι και μετά πλένω το σώμα μου	
Όταν βουρτσίζω τα δόντια μου ξεκινώ από τα μπροστινά πάντα	
Σταματάω τα πάντα για να δω τον «Σουλειϊμάν τον μεγαλοπρεπή...»	
Όταν διαβάζω ένα καινούργιο βιβλίο ξεκινώ πρώτα από την περίληψή του στο τέλος	
Όταν διαβάζω ένα καινούργιο βιβλίο διαβάζω πρώτα το τέλος του	
Όταν τρώω σούπα τρώω πρώτα το ζουμί και αφήνω για το τέλος το κρέας	
Φοράω το παντελόνι πρώτα και μετά περνάω τη ζώνη	
Πρώτα βάζω ζελέ στα χέρια μου και με αυτά «χτενίζω» τα μαλλιά μου	

Στον πίνακα αυτό ζητούμε από τους μαθητές να προσθέσουν ιδιαιτερότητές τους που έχουν σχέση με τη σχολική τους ζωή. Π.χ. :

- την τσάντα μου την ετοιμάζω το βράδυ πριν κοιμηθώ
- προτιμώ να κάθομαι στα μπροστινά θρανία
- στις εκδρομές με λεωφορείο μ' αρέσει να κάθομαι στη γαλαρία
- στα σχολικά βιβλία μου αρέσει να σημειώνω με στυλό
- το πρωί προτιμώ να πηγαίνω στο σχολείο ένα δεκάλεπτο πριν χτυπήσει το κουδούνι

- Όταν διαβάζω τα μαθήματά μου ξεκινώ πάντα από τα δύσκολα και συνήθως τα θεωρητικά κλπ

2. Δημιουργούνται ομάδες των τεσσάρων. Τα μέλη μοιράζονται τις ιδιορρυθμίες τους και καταλήγουν σε κοινό πίνακα. Γίνεται συζήτηση στην τάξη. Πόσα κοινά έχουμε τελικά και πόσες διαφορές; Τι θα συνέβαινε αν όλοι κάναμε τα πάντα με τον ίδιο τρόπο; Πόσο άνετα αισθάνθηκαν οι μαθητές συζητώντας για προσωπικές τους στιγμές και τις ιδιορρυθμίες του χαρακτήρα τους; (καλό είναι να μην περιλαμβάνονται στον πίνακα χαρακτηριστικά που μειώνουν κάποιον).

18.Διορθώστε ό,τι δεν σας αρέσει στο Γυμνάσιο

⇒ Συζητούμε για αυτά που μας αρέσουν και αυτά που δεν μας αρέσουν στο Γυμνάσιο. Ασχολούμαστε κυρίως με αυτά που δεν μας αρέσουν. Ζητούμε από τους μαθητές να αναφέρουν αυθόρμητα λέξεις ή φράσεις που αποτυπώνουν τη δυσαρέσκειά τους. Τις γράφουμε στον πίνακα.

⇒ Σκεφτόμαστε ποια πρόσωπα θα μπορούσαν να διορθώσουν όλα αυτά που μας δυσαρεστούν. Θα μπορούσαν να είναι οι παρακάτω:

- Ο Διευθυντής/τρια του Γυμνασίου
- Ένας/μία εκπαιδευτικός
- Η τοπική διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
- Η περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης Κεντρικής Μακεδονίας
- Το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων
- Η τοπική Ένωση εκπαιδευτικών (ΕΛΜΕ)
- Ο σύλλογος γονέων του Γυμνασίου
- Ένας σχολικός σύμβουλος
- Ένας ψυχολόγος
- Ο δήμος της περιοχής
- Ο/η Υπεύθυνος Σχολικών Δραστηριοτήτων
- Ο Συμβουλευτικός Σταθμός Νέων
- Το Κέντρο Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού κλπ

⇒ Αποσαφηνίζουμε ποιοι μπορούν στην εκπαιδευτική ιεραρχία να πάρουν αποφάσεις, που θα αλλάξουν τη σχολική πραγματικότητα. Αφού αποφασίσουμε για το πρόσωπο ή το φορέα που θα μπορούσε να ακούσει το παράπονό μας, γράφουμε ένα γράμμα σ' αυτόν όπου του εξηγούμε το λόγο της διαμαρτυρίας μας και το αίτημά μας. Γράφουμε τις επιστολές και διαβάζουμε τις πιο χαρακτηριστικές στην τάξη.

19.Οι φόβοι μου και το γυμνάσιο

⇒ Αφηγούμαστε στην ολομέλεια της τάξης ένα από τα παρακάτω κείμενα:

Κείμενο : Φοβάμαι την πρώτη μέρα στο Γυμνάσιο...

«Η Μαρία είναι ένα κοριτσάκι 12 ετών. Την προηγούμενη χρονιά αποχαιρέτισε το αγαπημένο της δημοτικό σχολείο και φέτος ετοιμάζεται να γίνει μαθήτρια Γυμνασίου. Πέρασε όλο το καλοκαίρι ακούγοντας τις παραινέσεις της μητέρας της να «ξεσκονίσει» τα βιβλία της Γραμματικής και να κάνει μια καλή επανάληψη στα Μαθηματικά της έκτης Δημοτικού. Όλοι στην οικογένεια και στο φιλικό τους περιβάλλον της υπενθυμίζουν ότι στο Γυμνάσιο τα πράγματα θα είναι πιο δύσκολα: πολλά θεωρητικά μαθήματα, δεκάδες διαγωνίσματα, εξετάσεις στο τέλος και η απειλή της αποβολής στο παραμικρό στραβοπάτημα. Τα μεγαλύτερα παιδιά της γειτονιάς της διηγούνται ιστορίες για καψόνια που κάνουν στα πρωτάκια τις πρώτες μέρες αλλά και τον αυστηρό Γυμνασιάρχη που δεν τον είδαν ποτέ να χαμογελάει. Ο Σεπτέμβρης έφτασε. Η ημέρα του Αγιασμού πλησιάζει και η Μαρία έχει χάσει τον ύπνο της. Σκέφτεται συνέχεια ότι την πρώτη μέρα στο Γυμνάσιο θα της συμβούν μια σειρά από δεινά... Θα πρέπει να βάλει 10... ξυπνητήρια για να πάει στην ώρα της και να μη βρει την πόρτα κλειδωμένη.... Τα παιδιά των μεγαλύτερων τάξεων θα την κοροϊδεύουν για τα παραπανίσια της κιλά και την ακμή στο πρόσωπο.... Ο Γυμνασιάρχης θα την καλέσει να πει την προσευχή, αυτή θα κάνει λάθος και όλο το σχολείο θα γελάει μαζί της... αυτά και άλλα πολλά. Η ημέρα του Αγιασμού έχει φτάσει. Η Μαρία ντύνεται απρόθυμη και ξεκινάει μόνη της για το σχολείο. Όσο πλησιάζει η καρδιά της χτυπάει δυνατά....»

⇒ Συζητούμε στην ολομέλεια της τάξης.

- Τι σας εντυπωσίασε από το κείμενο αυτό;
- Μπορείτε να δώσετε μια δική σας συνέχεια στην ιστορία;
- Τι φοβάται η πρωταγωνίστρια του κειμένου;
- Πώς γεννήθηκε αυτός ο φόβος στο μυαλό της;
- Γνωρίζετε άλλους τέτοιους φόβους που έχουν σχέση με το Γυμνάσιο;

⇒ Γράφουμε τους σημαντικότερους φόβους των παιδιών που έχουν σχέση με το Γυμνάσιο στον πίνακα. Συζητούμε για τις πηγές που τους δημιούργησαν. Πρόκειται για ένα ατυχές περιστατικό, είναι φοβίες των γονιών τους, είδαν κάτι στην τηλεόραση, είχαν μια αρνητική εμπειρία κλπ.

20.Το ιδανικό Γυμνάσιο

⇒ Δίνουμε στους μαθητές μας μικρά κομμάτια χαρτί και τους καλούμε να γράψουν εκεί ό,τι δεν τους αρέσει στο Γυμνάσιο. Σχηματίζονται ομάδες των 4 ή 5 μαθητών και οι προτάσεις τους ομαδοποιούνται και παρουσιάζονται στην τάξη.

⇒ Κάθε ομάδα σκέφτεται το ημερήσιο πρόγραμμα μαθημάτων και τα χαρακτηριστικά του ιδανικού Γυμνασίου. Μετά από μια μικρή σύσκεψη γράφουν το υποθετικό πρόγραμμα μιας ημέρας αυτού του Γυμνασίου. Καλούνται να λάβουν υπόψη τους:

- ✓ Τον αριθμό των μαθημάτων
- ✓ Τη βαρύτητα κάθε μαθήματος στο εβδομαδιαίο πρόγραμμα
- ✓ Τον τρόπο εξέτασης
- ✓ Τη διάρκεια της διδακτικής ώρας
- ✓ Τον αριθμό και τη χρονική διάρκεια των διαλειμμάτων κλπ

⇒ Στη συνέχεια καταγράφουν το πρόγραμμα και το αναρτούν σε εμφανές σημείο. Το ίδιο κάνουν όλες οι ομάδες. Τι παρατηρούμε αν συγκρίνουμε τα προγράμματα των παιδιών; Όλοι έχουν στο μυαλό τους το ίδιο ιδανικό Γυμνάσιο; Ποια κοινά υπάρχουν ανάμεσα στα προγράμματα των ομάδων;

21. Οι εμπειρίες της οικογένειάς μου

⇒ Με τη δραστηριότητα αυτή ανιχνεύουμε τον τρόπο με τον οποίο οι γονείς των μαθητών βίωσαν τις δικές τους σχολικές μεταβάσεις και τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά τους στην ομαλή μετάβασή τους στο Γυμνάσιο.

⇒ Δίνουμε στους μαθητές μας το παρακάτω φύλλο εργασίας και τους ζητούμε να το συμπληρώσουν μαζί με τους γονείς τους. Στη συνέχεια να το φέρουν στο σχολείο χωρίς να αναγράψουν το ονοματεπώνυμό τους. Στις κενές σειρές στο τέλος μπορούν να συμπληρώσουν και άλλες παραμέτρους της διαδικασίας μετάβασης από το δημοτικό στο Γυμνάσιο.

	Του πατέρα μου	Της μητέρας μου
Φόβοι		
Επιβεβαιώθηκαν ή όχι;		
Ποιοι τους βοήθησαν και πώς;		
Ήταν ομαλή η μετάβασή τους;		
Ποια ήταν τα αγαπημένα τους μαθήματα;		

⇒ Συζητούμε στην τάξη.

- Υπάρχουν ομοιότητες ανάμεσα στους φόβους των γονιών και των παιδιών τους;
- Είναι φυσιολογικό αυτό;
- Τι κάνουν –ή πρέπει να κάνουν- οι γονείς για να προετοιμάσουν τα παιδιά τους για τη μετάβασή τους στο Γυμνάσιο;

22. Τα συναισθήματά μας και τα μαθήματα του Γυμνασίου

⇒ Πώς τοποθετούνται τα παιδιά συναισθηματικά ως προς τα μαθήματα που θα διδάσκονται στην πρώτη γυμνασίου;

⇒ Δίνουμε στα παιδιά ένα ενδεικτικό ημερήσιο πρόγραμμα διδασκαλίας της πρώτης Γυμνασίου. Ζητούμε δίπλα σε κάθε μάθημα να σημειώσουν τα συναισθήματα που γεννιούνται όταν το διδάσκονται.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Συναισθήματα

- Ποια συναισθήματα κυριαρχούν;
- Γιατί;

Σημείωση: Αφήνουμε τους μαθητές μας να καταγράψουν τα μαθήματα της πρώτης Γυμνασίου. Τους βοηθούμε σε οποιαδήποτε έλλειψη. Θα χρειαστεί επίσης να τους δώσουμε πληροφορίες για το περιεχόμενο και τους στόχους κάποιων μαθημάτων που τους ήταν άγνωστα στο δημοτικό: Οικιακή οικονομική, βιολογία, χημεία, αρχαία Ελληνικά, τεχνολογία κλπ.

23.Θέλω, δε θέλω

Οι μαθητές παίρνουν ένα χαρτί A4 και το χωρίζουν σε δύο μέρη. Το ένα μέρος θα είναι η περιοχή του «θέλω» και το άλλο η περιοχή του «δε θέλω». Τα παιδιά γράφουν αντίστοιχα τι θέλουν και τι δε θέλουν να αντιμετωπίσουν στο γυμνάσιο. Στη συνέχεια χωρίζονται σε ομάδες των 4 και συζητούν για όσα έγραψαν. Επανερχόμαστε στον κύκλο και συζητάμε για τις καταγραφές μας. Τις γράφουμε στον πίνακα.

24.Περπατάμε

Στη ζωή μας βρεθήκαμε πολλές φορές μπροστά σε μια νέα αρχή. Την πρώτη φορά που περπατήσαμε, την πρώτη φορά που πήγαμε στο νηπιαγωγείο, την πρώτη μας μέρα στο δημοτικό και τώρα την πρώτη μας μέρα στο Γυμνάσιο. Σε κάθε τέτοια σημαντική φάση της ζωής μας το περπάτημά μας είναι κάτι παραπάνω από απλή κίνηση των ποδιών μας. Εκφράζει τα συναισθήματά μας, τις προσδοκίες μας, τους φόβους και τις ελπίδες μας. Σηκώνόμαστε όλοι όρθιοι και περπατάμε σύμφωνα με τις εντολές.

- είμαστε μωρά και κάνουμε τα πρώτα μας βήματα
- είμαστε ηλικιωμένοι
- κουβαλάμε κάτι βαρύ
- είμαστε βουτηγμένοι στις λάσπες
- προσπαθούμε να περάσουμε ένα ορμητικό ποτάμι
- είμαστε ξυπόλυτοι και περπατάμε στην καυτή άμμο της ακροθαλασσιάς
- περπατάμε σαν τον Σαρλό
- είναι η πρώτη μέρα στο νηπιαγωγείο και ξεκινούμε από το σπίτι μας για να φτάσουμε σ' αυτό
- είναι η πρώτη μας μέρα στο δημοτικό
- στο δημοτικό μας σηκώνουν να πούμε προσευχή

Ζητούμε από τους μαθητές να δείξουμε –με υπερβολή- τα συναισθήματά μας. Συζητούμε

25. Ένα παραμύθι για το Γυμνάσιο

Προτείνουμε στους μαθητές να φτιάξουμε ένα παραμύθι για το γυμνάσιο. Φτιάχνουμε έναν κύκλο, τον κύκλο της ιστορίας και ξεκινάμε τυχαία. Ο εκπαιδευτικός λέει την πρώτη φράση: Μια φορά και έναν καιρό ήταν ένα παιδί που ξύπνησε για να πάει στο Γυμνάσιο.... Όποιος μαθητής θέλει συνεχίζει το παραμύθι προσθέτοντας μια φράση....

26. Σχολιάζω φωτογραφίες

Πάνω σε ένα θρανίο τοποθετώ δεκάδες φωτογραφίες που έχουν σχέση με το Γυμνάσιο. Τις παρατηρούμε χωρίς να μιλάμε. Καθόμαστε και παίρνουμε ένα κομμάτι χαρτί. Γράφουμε σκέψεις για δύο από τις φωτογραφίες που μας έκαναν περισσότερη εντύπωση προσπαθώντας να το κάνουμε γρήγορα χωρίς να πολυσκεφτόμαστε (σαν αυτόματη γραφή)

27. Μετά από ένα χρόνο

Περιγράφουμε τον εαυτό μας μετά από ένα χρόνο. Είμαστε πια μαθητές της Α' Γυμνασίου. Πώς είμαστε; Πούμε είμαστε και τι κάνουμε; Με ποιους είμαστε; Ζωγραφίζουμε τον εαυτό μας προσθέτοντας με συννεφάκια μικρά κείμενα

28. Στο Γυμνάσιο με ...βάρκα

Φανταζόμαστε το ταξίδι μας από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο σαν ένα ταξίδι με βάρκα. Γνωρίζουμε ότι στη διαδρομή μας θα αντιμετωπίσουμε δυσκολίες και προβλήματα. Σκεφτόμαστε ποιους 3 ανθρώπους θα θέλαμε μαζί μας σε αυτό το ταξίδι για να μας βοηθήσουν. Συζητούμε για τις επιλογές μας στην ολομέλεια.

29. Οι τρεις καρέκλες

Βάζουμε τρεις καρέκλες τη μία δίπλα στην άλλη. Η πρώτη καρέκλα είναι η πρώτη μέρα στο νηπιαγωγείο, η δεύτερη η πρώτη μέρα στο δημοτικό και η τρίτη η πρώτη μέρα στο Γυμνάσιο. Καθόμαστε στην πρώτη καρέκλα. Περιγράφουμε πώς είμαστε και πώς αισθανόμαστε. Σηκωνόμαστε και καθόμαστε στη δεύτερη καρέκλα. Πώς είμαστε τώρα. Συνεχίζουμε με την τρίτη καρέκλα.

30.Ελπίδα και φόβος

Η τάξη χωρίζεται σε δύο ομάδες: την ελπίδα και τον φόβο. Τα μέλη των δύο ομάδων παίρνουν μικρές κάρτες όπου γράφουν μικρά κειμενάκια για τις ελπίδες τους ή τους φόβους τους για το γυμνάσιο. Οι κάρτες διπλώνονται και μπαίνουν σε ένα κουτάκι. Οι δύο ομάδες σχηματίζουν δύο ημικύκλια, το ένα απέναντι από το άλλο, δηλαδή έναν κύκλο. Ανταλλάσσουν κουτιά και διαβάζουν τις κάρτες τους. Ένα μέλος της ομάδας «φόβος» παίρνει τυχαία μία κάρτα από το κουτί της ομάδας «ελπίδας» και το διαβάζει. Λέει τη δική του άποψη κ.ο.κ.

31.Μέσα από το παράθυρο

Σήμερα θα κάνουν όλοι ένα φανταστικό ταξίδι. Είναι 11 Σεπτεμβρίου 2015. Η πρώτη μέρα που ανοίγουν τα σχολεία. Σκέψου το δρόμο όπου βρίσκεται το σπίτι σου. Κλείσε τα μάτια σου και περπάτησέ τον με τη φαντασία σου. Δες γύρω τα σπίτια, τις πολυκατοικίες, τα αυτοκίνητα, τα καταστήματα, τους γείτονές σου. Πλησίασε στο σπίτι σου. Μην μπαίνεις όμως μέσα. Δες μέσα από ένα παράθυρο τι συμβαίνει. Είναι η πρώτη σου μέρα στο Γυμνάσιο. Ψάξε να βρεις πού βρίσκεσαι. Τι κάνεις; Τι φοράς; Τι συζητάς με τους δικούς σου; Τι αισθάνεσαι; Τι παίρνεις μαζί σου;

32.Άκουσα για το Γυμνάσιο...

Αντικείμενο της δραστηριότητας αυτής είναι η επεξεργασία και η ερμηνεία κειμένων που έγραψαν για τη μετάβασή τους στο Γυμνάσιο άλλοι μαθητές στο πλαίσιο ερευνών ή προγραμμάτων μετάβασης. Τα συγκεκριμένα κείμενα προέρχονται από μαθητές του 1^{ου} Δημοτικού Σχολείου Βροντάδου στο πλαίσιο ενός προγράμματος ομαλής μετάβασης στο Γυμνάσιο της περιοχής τους. Οι υπεύθυνοι εκπαιδευτικοί του προγράμματος (Κουφοπαντελής Λάμπρος, Παντελίδης Γιώργος) ζήτησαν από τους μαθητές της Στ' δημοτικού να γράψουν μικρά κειμενάκια με τις σκέψεις τους και τα συναισθήματά τους ενόψει της μετάβασής τους στο Γυμνάσιο. Οι ίδιοι μαθητές ξαναέγραψαν τις σκέψεις τους μετά την επίσκεψή τους στο Γυμνάσιο υποδοχής της περιοχής τους.

Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες των 4 ή 5. Διαβάζουν τα κειμενάκια που ακολουθούν και τα συζητούν. Βρίσκουν τα σημεία με τα οποία συμφωνούν ή διαφωνούν. Εντοπίζουν τα κείμενα που εκφράζουν έναν θετικό τρόπο σκέψης και αυτά που εκφράζουν φόβους και απαισιοδοξία. Γυρίζοντας στην ολομέλεια της τάξης, σχολιάζουμε τα ευρήματα.

Εύχομαι να υπάρχουν πολλά καλά παιδιά, ώστε να πιάσουμε καλές φιλίες και να γίνουμε πολύ καλοί φίλοι. Εκεί θα είμαστε με παιδιά που γνωριζόμασταν από τη γειτονιά, από κάποια ξένη γλώσσα, από κάποια δραστηριότητα και πήγαιναν σε άλλα σχολεία. Θα

προσπαθήσω να είμαι εξίσου καλός, όπως στο Δημοτικό και στο Γυμνάσιο, γιατί οι καλοί βαθμοί σου φέρνουν στο μέλλον μια καλή και αξιοπρεπέστατη δουλειά

Πέρασαν έξι χρόνια στο Δημοτικό ούτε που το κατάλαβα πέρασα τέλεια και τώρα Γυμνάσιο... Έχω ακούσει πολλά για αυτό και καλά και κακά. Τα κακά είναι ότι εκεί οι απουσίες μπαίνουν πολύ πιο εύκολα απ' το Δημοτικό δηλαδή η μια μέρα είναι επτά απουσίες και όταν αργήσεις έστω και για πέντε λεπτά να η απουσία. Άλλο ένα κακό που έχω ακούσει είναι ότι μπαίνουν πολλά τεστ, ωριαία, απρόοπτα και η βαθμολογία είναι πολύ αυστηρή. Αυτά είναι που φοβάμαι. Είναι αλήθεια όμως αυτά; Είναι έτσι όπως τα λένε ή βγάζουν ιστορίες απ' το μυαλό τους; Τα καλά είναι ότι εκεί κάθε ώρα βγαίνουμε διάλλειμα και ότι υπάρχουν γήπεδα ποδοσφαίρου, μπάσκετ και όταν πέφτεις δεν σκίζεσαι ούτε χρειάζεται να κάνεις ράμματα. Άλλο ένα καλό είναι ότι θα ξαναβρούμε τους παλιούς μας φίλους και το καλύτερο, θα γνωρίσουμε καινούργιους φίλους από τα άλλα δύο σχολεία του Βροντάδου.

Οι αρχαίοι Αιγύπτιοι έλεγαν όταν κάτι τελειώνει αρχίζει κάτι καινούργιο. Αυτό θα συμβεί και σε εμένα μετά από έξι χρόνια στο Δημοτικό. Όλες οι ωραίες αλλά και οι άσχημες αναμνήσεις θα μπουν στο πίσω κουτάκι του μυαλού μου και θα πετάξω σαν αποδημητικό πουλί στο Γυμνάσιο.

Σίγουρα θα αντιμετωπίσω δυσκολίες αλλά ανυπομονώ να ζήσω νέες εμπειρίες. Το νέο ξεκίνημα στο Γυμνάσιο θέλω να είναι καλοπροαίρετο και μαζί μου να πάρω μόνο τις καλές αναμνήσεις από το Δημοτικό.

(μετά την επίσκεψη στο Γυμνάσιο) Όλα ήταν ωραία μετά την πρώτη επίσκεψή μας στο Γυμνάσιο, είδαμε τους παλιούς μας φίλους, το κτήριο ήταν πολύ ωραίο και οι δάσκαλοι ήταν πολύ καλοί μαζί μας. Μας φέρθηκαν πολύ ωραία, μας ξενάγησαν σε όλους τους χώρους και μας έδειξαν πολλά πράγματα που κάνουν εκεί τα παιδιά. Επίσης μας έδειξαν και ένα πείραμα κενού, όλα ήταν τόσο ωραία. Μας έδειξαν όλα τα γήπεδα που παίζουν τα παιδιά. Χάρηκα τόσο πολύ. Όλα όσα περίμενα τα είδα και πιο πολύ μου έκανε τόσο πολύ εντύπωση που θέλω να πάω αμέσως τώρα

Πριν πάω στο Γυμνάσιο νόμιζα ότι οι καθηγητές δεν θα είναι φιλόξενοι. Αντιθέτως εκείνοι μας υποδέχτηκαν με μεγάλη χαρά. Μας ξενάγησαν σε όλο το κτήριο. Ο καθηγητής της φυσικής μας έδειξε ένα πείραμα με ένα μπαλόνι και εξήγησε και πώς το έκανε. Η καθηγήτρια της ιστορίας και των αρχαίων μας είπε ότι όλα αυτά που ακούμε συνέχεια για αυτά τα δυο μαθήματα δεν είναι αλήθεια. Μας εξήγησε ότι είναι πολύ εύκολα και ότι θα κάνουμε και πολλές επισκέψεις για να καταλάβουμε το μάθημα καλύτερα. Οι παλιοί συμμαθητές που τώρα πάνε πρώτη Γυμνασίου μας επιβεβαίωσαν αυτά που μας είπαν οι καθηγητές και μας είπαν ακόμη πιο ωραία πράγματα. Μας είπαν πως τα μαθήματα τους φάνηκαν πολύ εύκολα και ότι το ίδιο εύκολα θα φανούν και σε μας. Ήταν μια πολύ ωραία εμπειρία και δεν θα την ξεχάσω ποτέ. Ανυπομονώ να πάω στο Γυμνάσιο.

ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ:

1. Γνωριμία με το Γυμνάσιο υποδοχής:

Η γνωριμία αυτή μπορεί να περιλαμβάνει επίσκεψη στο Γυμνάσιο υποδοχής, ξενάγηση στους χώρους του από το προσωπικό του Γυμνασίου, επικοινωνία με τα παιδιά που φοιτούν στο Γυμνάσιο, παρακολούθηση μαθημάτων κλπ. Πριν την επίσκεψη μπορεί να ζητηθεί από τους μαθητές να γράψουν κείμενα για όσα περιμένουν να δουν. Μετά την επίσκεψη μπορεί να ακολουθήσουν νέα κείμενα ανατροφοδότησης και εντοπισμού ομοιοτήτων και διαφορών ανάμεσα στις δύο βαθμίδες. Ποιες πεποιθήσεις σχετικά με το Γυμνάσιο επαληθεύθηκαν κατά την επίσκεψη; Ποιες άλλαξαν;

2. Φωνάζω κάποιον να μας διηγηθεί εμπειρίες από το Γυμνάσιο.

3. Θυμάμαι μια άλλη μετάβασή μου, από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό

4. Περιήγηση στον διαδικτυακό τόπο του Γυμνασίου (αν υπάρχει)

5. Συνεντεύξεις από μαθητές της Α' Γυμνασίου (που μπορούν να γίνουν στο δημοτικό ή στο Γυμνάσιο)

6. Επαφή με τα διδακτικά εγχειρίδια της Α' Γυμνασίου (<http://digitalschool.minedu.gov.gr>)

7. Συμμετοχή σε κοινές εκδηλώσεις με το Γυμνάσιο υποδοχής (μια κοινή σχολική γιορτή)

8. Συμμετοχή σε κοινές εκδρομές (π.χ. ένας από τους καθιερωμένους σχολικούς περιπάτους να γίνει μετά από κοινό προγραμματισμό την ίδια μέρα και στο ίδιο μέρος)

9. Συνεντεύξεις από καθηγητές του Γυμνασίου υποδοχής (που μπορούν να γίνουν στο δημοτικό ή στο Γυμνάσιο)